

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos peit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási peit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. az
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 2.

Mai számunk főbb közleményei:

- Aradváros autobus-vállalata.
- Ferenc Ferdinánd a királynál.
- Hetvenhat százalékos pótdadó.
- Zsitvay Leó kurtal tanácselnök.
- Érdekes esetek.
- A trónörökös levele.
- Az elcsábitott Ifjú.
- A verses akta.
- Tavaszi ébredése.
- Tarkaságok.

Pótdadó-leszállítás.

Arad, október 1.

Kilényi János, a város főszámvevője beterjesztette az 1910. évi költségvetést, amely végső eredményében a községi adónak négy százalékkal — nyolevanról hetvenhatra — való leszállítást javasolja.

Kár, hogy a pótdadó-leszállításban nincs különös öröm. Körülbelül nem jelent egyebet, mint azt: boldog aradi polgár, amit eddig nyolevan százalék képében fizetett, azt ezután hetvenhat százalék címe alatt fogják rajtad megszédni. Nem is azt, hanem többet. Hiszen a kiadások ötvenezer koronával emelkedtek, míg a bevételek emelkedése ennek alig felét éri el. Hanem miután az állami adó összege emelkedett, a községi adót pedig az államnak arányában szabják meg, a nagyobb állami adónak még a nagyobb községi teher is kisebb százalékát teszi ki, mint tavaly. Ennyi

az egész. Lesznek a kiknek állami adója nem emelkedett s ezek csakugyan kevesebb községi adót fognak fizetni, mint tavaly, általában azonban a helyzet nem jobbult meg.

Mindenesetre ez is örvendetesebb, mintha a százalékot még feljebb kellett volna feszíteni. Ez különben nincs kizárva. Emlékezhünk rá: tavaly októberben is, miután két napon keresztül sóhajtoztak, kétségbeestek, megütköztek és pattogtak a város rossz anyagi helyzete fölött, a pótdadónak minden fogalmat meghaladó növekedése fölött — végül a javasolt pótdadót a közgyűlés alatt két százalékkal emelték. Az utolsó pillanatban is több fizetés-, pótlék-, lakbér- és egyéb iránt való kérelem jött a közgyűléshez s miután senkinek se volt elég kemény szíve, hogy azt megtagadja, a nagy fölháborodás után még két percenttel beljebb mentek. Mielőtt tehát valaki a pótdadó leszállításon örülne, várjuk be október alkonyát, az első őszi közgyűlést.

Maga a főszámvevő is elismeri igen szépen, mindenre széttekintően készült expozéjában, hogy a város anyagi helyzete igen komoly, s hogy a jövő biztosítása érdekében rendkívüli intézkedésre van szükség. A két milliós állami segítségben való részesedésre, a melylyel a kormány már esztendőnk óta nevel hosszú fogat a városoknak, a főszámvevő nem számít s úgy látszik, arra se, hogy a

városok az állami funkciókért egyéb kárpótlást kapjanak. De igen igazságosan mutat a város anyagi javulásának egy más kulcsára: a városi népoktatást államosítani kell. Valamikor, úgy tudjuk, szó is volt arról, hogy az aradi községi iskolákat az állam átveszi, s a kormányban megvolt erre a hajlandóság. A város akkori vezetőit azonban megtévesztette valami hamis önérzet: csak nem adjuk oda az iskoláinkat, a melyekre olyan büszkék vagyunk! Azóta ez a fölfogás alighanem megváltozott. Ma is büszkék vagyunk az iskoláinkra, a fejlett közoktatásügyre, de ez a büszkeségünk megmaradhat akkor is, ha az árát — háromszázezer koronát — az állam viseli, mint a melynek hivatásához tartozik a népoktatásról való gondoskodás.

A kiadások emelkedésének szomorú oldala, hogy annak legnagyobb része a személyi kiadások tételére esik. Elismerjük, hogy a város ezek elől se térhet el, de a valóságban ezek mégis improduktív kiadások, amelyek a jövőben nem térülnek vissza. A nagyvárosi fejlődés egyik árnyképe a segítségre szorultak szaporodása. A város a falvak népéből magához vonja a szerencsepróbálókat, a kétségbeesetteket, a könyörületesség napszámosait. Mihelyt ezek két éven át Aradon vannak, már jogcímet szereztek ahhoz, hogy a hatóság segítse őket.

Mindent összevéve, a költségvetést,

A bergamoi pestis.

Franciából fordította: Molnár Izsó dr.

A régi Bergamo egy magaslaton állott, körülvéve falaktól, míg az új Bergamo a hegy lábánál terült el tárva-nyitva minden szélnek. Egy napon a pestis kiütött az új városban és irtózatos pusztításokat vitt benne véghez. Termédek ember vészett el, az életben maradtak is szerte-széjjel futottak a falvakba. A régi Bergamo lakói fölgyjútták az elhagyott várost, hogy a levegőt megtisztítsák; de ez semmit sem használt, mert csakhamar lecsapott a pestis náluk is és az áldozatok száma napról-napra nőttön-nőtt. Többé már meg se futhattak, mint az új város lakói tették.

Akadnak ugyan egynehányan, akik megkísérelték, de csakhamar meg kellett húzódnok barlangokban és üregekben, akár a vadállatoknak, minthogy mindenfelől hajszolták őket és kőcsapásokkal visszaüték a ragadós betegségtől megrettent környékbeli lakók.

Tehát ott kel'e maradniok a régi bergamoiaknak, ahol voltak, mialatt a hőség egyre fokozódék és a vész pusztítva pusztított. Nem sokára az ijedelem örütséggé fajult, a városban minden fölfordult; azt lehete hinni, hogy a föld megnyílt, hogy elnyeljen minden jót és derekat a világon és viszont minden gonoszát kikösdjon.

A vész kezdetekor mindnyájan megegyeztek abban, hogy mindent a lehető legjobban és legjobb egyetértésben végezzenek. A holttes-

tek gondos eltakarítása fölött örködtek és hogy a köztereken tüzek égjenek; a levegő tisztítására rendszeren borókat és ecetet osztogattak a szegényeknek.

De mindenek előtt reggel és este minden nap eljártak a templomokba egyenként vagy körmenetekben és Istenhez szüntelenül imádságokban fohászokdottak. Esténként, midőn a nap letűnék a hegyek mögött, a harangok zugása könyörgőleg emelkedik ég felé. Bőjt volt kiszabva és az ereklyék folyton ki voltak téve az oltárokon.

Sőt egykor végére jutva minden segítségnek, a városház erkélyéről kihirdették a Szűzet dobpergéssel és kürt harsogással örökre a város védőjének.

De ez semmire sem vezetett: minden egyaránt eredménytelennek látszék.

Midőn a lakosok észrevették, hogy az ég vagy nem akarja, vagy nem tudja őket segíteni, nem érték be azzal, hogy keresztbe fonják kezöket, belenyugodva a kikerülhetetlenbe, hanem irtózatos változás keletkezett bennök.

Valamennyi rejtett bün napfényre szokott; mintha egy új pestis jött volna tombolni a másik mellé, dulni a lelkeket, míg az első a testeket pusztítá, annyi hihetetlen cselekedet történt, annyira irtózatos volt az eltévelyedés. A levegő visszhangzott szitoktól és káromkodástól, tobzódások lármájától és ordításától, s ez emberek napjai teljesebbek voltak izonyattal, mint a dorbézolás legsötétebb éjjele.

Együnk és igyunk, holnap úgy is meg

kell halnunk, ez volt a pokoli hangverseny karának ismételt jelszava és ha nem létezik már is minden bün, bizonyára akkor föltaláltak volna őket. A legszörnyűbb és legritkább bünöket lehet akkor virágjukban látni. A büvészetet, a boszorkányságot, az ördög fölidézését csaknem mindennap üzték, mert sokan az alvilági hatalmaktól vélték kicsikarnatni a segítséget, melyet az ég megtagadott tőlük.

Részvétnek és könyörületnek nyoma veszett a lelkekből. Mindenki csak édes magára gondolt. A beteget közös ellenségnek tekinték és ha megesezt a szerencsétlenen, hogy a dögvész első rohamai az utcán földre teríték, nem nyílt meg számára egyetlenegy vendégszerető kapu sem, mindenki visszaütötte ütleggel és ködobásokkal utjából.

És a pestis csak nőttön-nőtt, a nyári nap egyre rátűzött a városra; már régóta egy csepp eső sem esett, a legcsekélyebb szellő sem fúdogált. Az utcákon rothadó, vagy temetetlenül heverő holttestekből éktelen büz keletkezék, mely az utcák súlyos levegőjével vegyítve a tetőkre sötét sereg hollót csalogatott. A város falaira rengeteg furcsa madarak ereszkedtek, borzasztó csőrrel, hatalmas karmokkal, vad és merev szemekkel, mintha csak várva várnák, hogy egy döghalomná válják.

Már tizenegy hete, hogy dühöngött a pestis, midőn a toronyörök és a magaslatokon levők sajátos menetet vettek észre, mely a füstfogta falak között és az új Bergamo fölgyjúttott utcáinak romjai és dűledékei között végig

a pótdó-csökkentés ellenére, nem lehet jó kedvvel köszönteni. S különösen nem, ha a jövőre gondolunk. A kiadások emelkedésére állandóan lehet számítani, arra azonban, hogy az állami adóalap emelkedni fog, nem biztosan. Az, hogy most az állami adó növekedett, valószínűleg annak egyik következménye, hogy a tizenöt év előtt, az élénk építkezési és vállalkozói kedv révén keletkezett házak és iparvállalatok adómentessége most járt le. A föllendülés után jöttek a pangásnak hosszú évei, amelyek nem termeltek olyan adómentességet, amelyeket ezután váltana fel aprópénzzé, az adó készpénzévé az idő. Ha tehát a város hamarosan nem tudja bevételeit fokozni, vagy kiadásainak jelentős részét az államra áthárítani: a hetvenhat százalék (ha ugyan annyi lesz) hamarosan újra el fogja érni, sőt túl is fogja haladni a nyolevanes rekordot. +

Aradváros autobus vállalata.*

Irta: Sármezey Endre.

Széles mederben folyik a vita a város autobus forgalma körül, amióta a legutóbbi közgyűlésen köztudomásra jutott, hogy az autobus üzem félévi mérlege deficitel végződött.

Szükségét látom annak, hogy egy kissé bele nézve a kérdésbe reá mutassak úgy a deficitet kimutató jelentés adataira, valamint magára az autobus üzemre is. Közérdekről lévén szó, kötelezőemnek is tartom ezt annál is inkább, mert ismételtén szerencsém volt az autobus ügy tárgyalásán részt venni.

A közzé tett üzleti jelentésből megállapítható első sorban az, hogy az előirányzattal szemben a teljesítmény lényegesen kevesebb, továbbá, hogy a kocsikilométerenként előirányzott 28 utas helyett kocsikilométerenként 443 utas van (+60%). A kocsikilométerenkénti bevétel az előirányzott 44 fillérrel szemben a jelentés szerint 5841 fillér (+2136%). A kiadások ellenben az előirányzott 375 fillérrel

* Az Aradi Mérnök és Építész Egyetemen ma megjelent Közlönyéből vesszük át az autobus üzemre vonatkozó cikk legfontosabb részeit.

szemben kerek számban 54 fillérben (+47%) vannak kimutatva. Lássuk tehát a kiadások egyes főbb tételeit, miben mutatkozik a nagy eltérés. Tiszti fizetés és iroda oimen egy fél évre el van számolva 7415 korona. Ez azt jelenti, hogy a nyole darab autobus igazgatása évi 14830 koronát igényelne. A leghatározottabban tagadom ennek a tételnek jogosultságát. Ilyen összegért el lehet igazgatni önállóan sokkal nagyobb vállalatot is, már pedig tudtommal az autobus vállalat igazgatása a vízművek igazgatójának egyik szerény mellék foglalkozása és csupán két napidíjas tisztviselő van az autobus vállalathoz beosztva, akiknek évi fizetése aligha haladja meg összesen a 2000 koronát.

Nem látom tehát, miért kell az autobus fizlet terhére egy fél év alatt 7415 koronát helytelenül elszámolni. Sokat mondok, ha e címen a tényleges kiadások egy fél év alatt 3500 koronára rugnak. Benzinre el van számolva fél év alatt 10551 korona. Tizenhat filléres benzint számítva elfogyott a 108010 kocsikilométer teljesítményre kilométerenként 647 gramm benzin. Evvel szemben bármikor megállapítható, hogy a karburatornak rendes beállítása és kezelése mellett kocsikilométerenként 380 gramm benzinnél több nem fogy. Hová lett a 70 százalékos többlet? Ez a tény maga, minden mellékkörülményt figyelembe véve legkevesebb 5000 korona többlet kiadást okozott.

Olaj 3670 korona értékben van elszámolva és ennek dacára gyakoriak a hőn futások. Pedig, ha kilométerenként 2 fillér olajat használnak, az bővegesen elég és hőn futások elő nem fordulnak. Felesleges kiadás tehát e címen cirka 1200 korona van elszámolva.

Gummi abroncsra el van számolva 9037 korona. Ez nem volna az előirányzottnál több, de állítom, hogy itt is meglehetősen volna legalább 2000 koronát takarítani. Gépfenntartás és műhely címén 11242 korona van elszámolva. Ez még akkor is sok, ha számításba veszem azt a körülményt, miszerint senkit ki nem véve, az egész személyzet tanpénzét is betudom a fenntartási költségekbe.

El van számolva ezenkívül kamat címén 4668 korona, ami 233400 korona 4% félévi kamatjának felel meg. Már most kérem, szabad-e egy ilyen mérleggel, amelyben pl. sem anyag, sem leltár számla egyenlegnek nyoma sincsen, a nyilvánosság elé lépni és ennek folytán deficitet kimutatni olyan formában, hogy ne indokolják meg a tulajdonosokat? Szabad-e a város közönségét ilyen adatokkal tévútra vezetni? És lehet-e ilyen adatok alapján egy vállalat felett helyes véleményt alkotni?

Az eddigi tapasztalatok beigazolták azt, hogy a beszerzett gépkocsik, a kocsik szerénynek némi lényegtelen hiányain kívül, minden

tekintetben kifogástalanok és számszerű adatokkal kétségtelenül beigazolódtak, hogy az utasok száma lényegesen több, mint amire számítottunk. Tehát mi tulajdonképpen a baj?

A rendes, akadálytalan üzem lebonyolításához szükség van az autobus forgalmánál első sorban kifogástalan utra, megbízható, jó forgalmi eszközökre és végre kellően begyakorolt és szakértelemmel szigorúan ellenőrzött személyzetre. Ezt mindenki tudja!

Kérdem most már, mi van ezekből meg? Aradváros főbb utcái és utai aszfaltburkolattal vannak burkolva. A fentartást az aszfalt vállalat köteles teljesíteni, megállapított átlagos egységáráért, olyanformán, hogy a vállalat az egységárat megkapja, akár javít, akár nem. Ilyen körülmények között nem lehetne-e megkövetelni a vállalatot azt, hogy azon az útvonalon, ahol a város autbuszai járnak, kifogástalan legyen a burkolat?

Szabad-e megtérni, hogy ilyen kedvezőnek mondható utfenntartási szerződés mellett a burkolat az autobus-járat vonalán ilyen elhanyagolt állapotban legyen, amely az autobus üzleti eredményeit kétségtelenül károsan befolyásolja? Szám szerint kimutatható, hogy a meg nem felelő utburkolat folytán több ezer korona felesleges költség hárult a város autobus forgalmára.

Miért törtek el az autbuszok tartó gerendái, miért mentek a kerekek rövid idő alatt tönkre? Miért pusztult a sok gummi abroncs és miért kellett a szekrényeket megerősíteni? Azért, mert hónapokig tárgyaltak, hogyan kellene az autobus-járatok vonalán az utburkolatot átalakítani, illetve megfelelően elkészíteni.

A gépek kifogástalanok voltak, ma is rövidesen rendbe hozhatók, csak tessék a Westinghouse-gyár vezetőségét felkérni, hogy azokat rendbe szedje. Szívesen megteszi, mert ez közös érdek. Személyes hiúságok és érzékenykedések ne képezzenek akadályt az ügy helyes mederbe való terelésénél. Tessék az egész üzemnek utána nézni és akkor nem fog például a vasutnál egész nap egy gép folyton üresen járni és benzint pocsékolni azért, mert a vezetőnek kényelmesebb 8-10 percig a gépet üresen járatni, mint azt közvetlen indulás előtt megindítani. Tessék a gép karburatorját rendbe hozni és rendben tartani, tessék a szerelésnél a benzint úgy kezelni, mint ahogy azt kezelni kell és akkor nem fog kocsikilométerenként 647 gramm benzin elszámolásra kerülni, hanem a 400 gramm bizonyára elég lesz.

Tessék az olajozót rendszeresen beállítani, annak csöveit tisztán tartani, akkor nem lesz annyi füst és bűz az utcán, nem lesz annyi baj a motorral és nem fog annyit felesleges olaj. Végre pedig tessék az egész üzemnek

tekerődött. Sok nép, legalább hatszázan, férfi és nő, aggastyán és ifjú, s a sokaság fölött nagy fekete keresztet és széles, vörös lobogót, mint a tűz. Mindezek járás közben gyászos ritmusu dalokat zengenek, melyeket távolról hallani a súlyos, nyomasztó levegőben.

Ruházatuk sötétszínű, barna, szürke, vagy fekete; mindnyájan jelet viselnek mellükön, melyet közlelő keresztnek ismerni föl. Mindinkább közelednek; most a lejtős, falkörnyezte uton haladnak, mely az ó város felé visz. Már tisztán észrevenni e sápadt arcú tömeget. Közben ostort tartanak és tüzesők vannak festve lobogóikra. Fejük fölött fekete keresztet lengetnek.

Az összeverődött tömegből por, verejték, hamu és tömjén szaga emelkedik. Most nem énekelnek többé, nem is beszélnek, csak meztelen lábuk nesztét hallani a földön, hasonlólag egy nyáj ügetéséhez.

Aztán a „Miserere“-dalba kezdenek, szorosabban fogják ostoraikat és merészen haladnak, akárha harci dalt zengének.

Mintha kiéhezett városból kerülnének elő, arcuk beesett, csak a pofacsont áll ki, ajkuk halavány, egy csepp vér nélkül, fekete karikák szegik be szemüket.

Az együttlevő bergmóiak megütözve, nyugtalanul nézik vörös, a tobzódástól megbélyegzett arcuk színt e sápadt arcokkal szemben, fénytelen parázna tekintetük lekonyul az ég szemei lángja elől és a gunyos mosoly meg-

török a káromkodó ajkon e szent himnuszok hallatára.

Az ostorok szíjain vér van s a bergmóiak rosszul érzik magukat az idegenek jelenlétében.

De a hatás nem tart soká és csakhamar visszanyerik régi biztonságukat. A bűnbánók sokaságában ráismervén egy bergmói, félig bolond vargára, mindnyájan csufolódnak rajta.

De minthogy mégis volt a dologban némi újság, némi váratlan mulattató s mivel az idegenek az egyház felé vették utjokat, körül elül úgy mentek utánuk, semint követni szoktak egy csoportbűvészt, vagy táncos medvét.

Noha egymást oldalba bökve előbbre jutottak, még sem érezték magukat kedvükre a férfiak zordon komolyságával szemben. Tökéletesen tisztában voltak azzal, hogy e vargák és szabók prédikáló és térítő szándékkal jöttek, hogy olyast mondjanak, amit bezzeg nem örömmel hallanának. Volt a bergmóiak közt két ösztövr, szürke haju böleselő, kik rendszerbe foglalják az istentagadást és a sokaságot szívük egész gonoszságával felizgatták. Mentül inkább közeledtek a templomhoz, annál fenyegetőbbé vált viselkedésük; kevésbé mult, hogy nem nyultak erőszakhoz az önsanyargatók ellen.

Néhány lépésnyire az egyház ajtajától egy csoport dorbézőlő pajtás, aki éppen a korcsmából jött ki, a körmenet élére állott; kiabáltak, daloltak s a legnevetesebb módon majmolták a jámbor énekeket; csakhamar vissza is nyerte a tömeg jó kedvét és mindnyájan akadálytalanul behatoltak a szentegyházba.

Eleve borzadás futott végig rajtuk, midőn bent lették magukat, midőn bekerültek a rengeteg és hideg épületbe, midőn szitták az égett viaszok átható illatával telides-teli levegőt, midőn tapodták a kopott, félig eltörölt fóliatru süppedt köveket. És míg a kíváncsi szem önkénytelenül megpihent a homályos ablakok enyhe, átszűrt világosságán, a füstös képeken s a félig lekopott aranyozásokon, vagy pedig elmerült az oltár sötét zugolyaiban, ellenállhatatlan nyugtalanság vett erőt az emberen.

Azonban az álarcos menet mindvégig a főoltár lábáig folytatódott. Egy szálás fiatalember, egy mézárós, azok közül, akik egy pillanattal előbb jöttek be a korcsmából, föltéve vállára fehér kötényét, mint valami mesés ruhát és gunyolódó misét mondott, istentagadó, parázna, káromkodó szavakkal; egy kövér, zömök ember szolgált neki minisztránsul, feleletképpen a legistentelenebb nótákat dalolta. Jó, megy, letérel, hajlong, hátat fordítva az oltárnak és rázza a csöngettyűt, mint a bolond csörgős-sapkáját és körben mozog körüle tömjéntartójával. S a többi istentagadó kónyszakadtáig nevet hosszas hajlongásain, kiabál, kézzel, lábbal hadonász s mámor csuklásai közepett.

És az egész cimboraság nevetett, fűtyölt, az idegeneket gunyolva kérdésven, látják-e, mennyire foglalkoznak a jó latennel az öreg Bergamóban. Mert tulajdonképpen nem is annyira isten ellen irányultak e gonoszságok, ha-

utána járni, a személyzetet minden vonalon oktatni és kellőképpen ellenőrizni, hogy mindenki tegye meg úgy a kötelességét, mint ahogy azt meg lehet és meg is kell kívánni, ha azt akarjuk, hogy az autobus-vállalat és az avval szorosan összefüggő Westinghouse-gyár ügye, a város érdekeinek megfelelően fejlődjen.

Ma már, a mikor a kezdet nehézségein túl vagyunk, legalább 6 kocsinak állandóan jókarban, szolgálat képes állapotban kell lenni. Nem szabad olyan esetnek előfordulni, hogy vonatérkezésnél egy kocsi sincs az állomás előtt. Egy-egy vonat érkezésnél 2-3 kocsinak kell rendelkezésre állani, mert ezek a menetek lényegesen emelik az utas átlagot és ezzel a bevételeket. Hat-hét kocsival nemcsak ezt, de még a körforgalom egy jó részét is le lehet bonyolítani, csak jobban ki kell a járműveket használni. Az egész autobus-üzem hiányai mind aprólékosnak látszó, de igen költséges mulasztásokra vezethető vissza, amelyek könnyen elháríthatók, ha van, aki minden részletében kedvvel, egyszerűséggel utána jár az üzletnek. Nem szabad hetekig, hónapokig olyan hiányokat elnézni, megtűrni, ami nagy károkat okoz vagy okozhat.

Ferenc Ferdinánd a királynál

Kossuth Bécsben. — Döntés előtt.

Távirati tudósítás.

Arad, október 1.

Kossuth Ferenc ma este Bécsbe érkezett és holnap délelőtt 10 órakor kihallgatáson jelenik meg a király előtt. Kossuth audienciája, — a mai hírek szerint — előreláthatólag nem fogja meghozni a döntést a válságban. A mai napnak politikai szenzációja Ferenc Ferdinándnak a király előtt való audienciája volt. A trónörökös kihallgatását a magyar politikai válság megoldásával és Kossuth Ferenc holnapi kihallgatásával hozzák összefüggésbe. Mindenesetre érdekes, hogy az audiencia közvetlen Kossuth kihallgatása előtt történt.

Mai tudósításunk itt következik:

Wekerle és Holló Kossuthnál.

Budapesti tudósítónk jelenti: *Wekerle Sándor* ma délelőtt meglátogatta Kossuth Ferencet, akivel hosszasan tanácskozott. A

miniszterelnök ismertette Kossuthal tegnapi audienciájának eredményét és — mint az *Esti Ujság* írja — *Wekerle* bizonyára elmondotta Kossuthnak a király nézetét a válság megoldását illetően.

Holló Lajos is meglátogatta a délelőtt folyamán Kossuthot és biztatta a függetlenségi pártvezért, hogy ne vállalja a 67-esekkel való tovább kormányzást. Kossuth Ferenc környezetéből vett információ szerint egy állítólagos kibontakozási tervet közöltek a lap k. Ma megcáfolják ezeket a terveket és felhívva alosan kijelentik, hogy Kossuth még senkivel sem közölte kibontakozási tervét.

Kossuth audienciája.

A függetlenségi pártban nagy reményekkel néznek Kossuth holnapi audienciája elé. A pártkörben tegnap este azt beszélték, hogy *Kossuth mint designált miniszterelnök fog Bécsből visszatérni.*

A bécsi politikai körök nem látják igazoltnak ezt az optimizmust és azt mondják, hogy a Kossuth audienciája csak informatív jellegű és hogy a válság még hetekig fog elhúzódni.

Egy hírlapírónak alkalmá volt ma beszélgetést folytatni a függetlenségi párt egyik alelnökével, aki a helyzetről ezeket mondotta:

— Kossuth és *Justh* megegyeztek egy mérsékelt programban, melyet Kossuth holnap a király elé fog terjeszteni. Valószínű, hogy a király nem fog azonnal dönteni, de alapos okaink vannak annak feltevésére, hogy a felség a legjobb akarattal viseltetik a függetlenségi párt iránt, mely mint a parlament többsége, egyedül nyújthat garanciát arra, hogy rendezett viszonyok létesüljenek. A kibontakozás ma már csak a függetlenségi párttal lehetséges, minden más kísérlet csak zavarokat fog előidézni. Mi erősen hiszünk, hogy a megegyezés a korona és a függetlenségi párt között rövidesen meg lesz és akkor egy hosszú, nyugodt kormányzás fog következni.

Megemlítjük még, hogy az október 5-iki ülésen a néppárt az alelnökök lemondásáról szóló bejelentést tüntetésre fogja felhasználni *Justh* ellen s a párt egy szónoka azt fogja követelni, hogy az elnök is mondjon le állásáról.

A trónörökös a királynál.

Bécsből táviratozzák: *Ferenc Ferdinánd* trónörökös, aki hosszabb ideig birtokain tartózkodott, ma Bécsbe érkezett. Mindjárt megérkezése után hosszabb kihallgatáson jelent meg a királynál. A trónörökös kihallgatását természetesen a magyar politikai válsággal és Kossuth Ferenc holnapi kihallgatásával hozzák kapcsolatba.

Kossuth Ferenc nyilatkozata Bécsben

Bécsből táviratozzák: Kossuth Ferenc, titkárai: *Pallay Sándor* és *Thormay Géza* kíséretében ma este 9 óra 35 perckor Bécsbe érkezett. A miniszter, *kit Szathmáry Mór* és *Szunyogh Mihály* képviselők és számos újságíró kísért, a pályaudvarról azonnal a Magyar Házba hajtatott. Itt már várták a minisztert a bécsi újságírók, akik különböző kérdéseket intéztek hozzá holnapi kihallgatásáról és a trónörökösnek a királynál ma tett látogatásáról.

— Mindég a legnagyobb készséggel állok az urak rendelkezésére, — mondotta Kossuth — hogy nehéz munkájukban támogassam. De lehetetlenséget ne kérjenek tőlem. Ep oly keveset mondhatok önöknek holnapi kihallgatásomról, mint olyan dologról, amelyről még tudomásom sincs.

Kossuth audienciája holnap délelőtt 10 órakor lesz.

A király a koalíció fentartása mellett.

Bécsből táviratozzák: A *Neue Freie Presse* szerint itteni politikai körök Kossuth Ferenc kihallgatásától annyiban várják a helyzet tisztulását, hogy a király kijelenti az audiencián Kossuthnak: *mindenekfelett, a pártok viszálykodása mellett is kívánja a koalíció fentartását.* Illetékes körök azt hiszik, hogy lehetséges a 67-es pártokat és a függetlenségi párt mérsékelt részét egymáshoz közel hozni. Mindig azon az állásponton vannak, hogy a koalíciós pártok addig nem mehetnek szét, míg a választói reformot nem biztosították. Ha a függet-

nem inkább e szent bűnbánók ellen s mert örömük telt benne, ha megzavarhatták őket.

Ezek a templom nagyhajója közepén állottak, bubánatukban nyögve, haragtól és düh-szomjtól remegve, szemüket és kezüket égnek emelve, Istenhez fohászkodtak, bosszúja meg szent nevében, magában a templomban elkévelt sérelmet.

Csak mutassa meg hatalmát, ők örömezt elvesznének a vakmerőkkel együtt, ha ő diadalmaskodnék, ha irtózat, kétségbeesés és bánat szólna mindez istentelen ajkáról.

Es újra rágyújtottak a „Miserere“ dalra, mely minden hangjában mint egy hivatkozás esendült meg arra a tüzesőre, mely Sodomát fölemészte, ara a sámson-erőre, mely a Philisteusokra rádönté templomuk oszlopait. Es könnyögték szobán, mint énekekben, aztán fölfedve vállukat, sorban, egymásután letérdeltek övig meztelenül és csomós, vasdarabos korbácsaikkal verték egymást, hogy véres csikok támadtak hátukon. Haragtól itasan, csapásaikat megkészszerették, hisz a vér áldozatul volt szánva Istennek. Hajh! bár darabokra téphetnék magokat az ő szeme előtt!

Legyen megbüntetve, kinezva, megsemmisítve e test, mely a Te törvényed ellen vétkezett, Uram és lássad mennyire gyűlölik, mennyire lealázzák e testet, hogy neked tessenek, jobban mint a kutyát, inkább, mint a lábadnál, a porban csuszó-mászó legaljasabb férget. Es csapás, csapást ért, míg a karok fáradságától kimerülve elalélnak s az önsanyargatók a földre

terülnek őrvjngésben szikrázó szemmel, tajtékozó szájjal, egész testükről patakzó vérrel.

S a nézők hirtelen észrevették, hogy szívük hevesen dobog, égő pir száll az arcukra, lélekzetük elakad, jég hideg borzongás fut végig rajtuk, térdeik inogni kezdenek; ez végre hatott rájuk, mert őrvjngésük megértette az őrvjngést.

Egy hatalmas és kegyetlen Istennek a rabja lenni, lábainál csuszni és meghurcoltatni az ő eszköze lenni, melylyel ő rendelkezik, nem a csendes jámborság, az alázatos imádság önmegtágadásában, hanem a dühös lemondás mámorában és dühében, vérben, kiáltásokban és a vértől piros korbács ütése alatt, ime ezt megértették. Maga a mérsáros is hallgatott, a vén böleselők lesütötték szürke fejüket a rájuk szegzett tekintetek alatt.

Egyszerre mély csend áll be a templomban; alig lehetett észrevenni némi hullámozást a sokaságban.

Ekkor egy az idegenek közül, egy ifju szerzetes fölkelt, hogy beszéljen. Sápadt volt, mint a patyolat, fekete szeme ragyogott, mint az égő üszök; fájdalmas vonása szája körül mintha márványba vésett redő volna.

Égnek emelte lesoványodott kezét és csuhájának széles ujjai visszaesvén, fölfedték fehér, kiaszott karjait.

Ekkor szólni kezdte.

Beszélt a pokolról, mely oly végtelen, mint az ég, a tenger kinről, melyen az elkárhozott-nak át kell esnie, át kell nyögnie, a kinözön-

ról, a skorpió fedte mezőkről, a lángborította térségekről, melyek köpenyként veendik körül és átjárják, mint a kard, melyet a sebben megforgatnak.

Mozdulatlanul és némán hallgatták szavait. Csaknem elhívék, hogy saját szemével látta, amit elbeszél és kérdezők, vajjon ő maga nem elkárhozott-e, akit e dolgok tanuságtételére a pokol kiokádott.

Aztán beszélt a törvényről és szigoráról. Elmondá, hogy a legcsekélyebb pontig is teljesülnie kell és hogy a legkisebb vétség is számítani fog. De hisz Krisztus meghalt bűneinkért, mondhatnátok és mi nem esünk többé a Törvény alá. De én azt mondom nektek, a pokol egyet sem bocsát ki közületek s a kínzó kerék egyetlen egy vasfoga sem megy át rajtatok a nélkül, hogy husotokat ne marcangolná. Ti számítottok a golgotai keresztre, ám jöjjetek, és lássátok, jöjjetek, hadd vezesselek benneteket lábaihoz.

Pénteki nap volt, hisz tudjátok, amidőn a város egyik kapuján kivezettek, vállára sulyos keresztet raktak és elvitték vele kietlen és gyászos vesztőhelyére, míg tömegesen követték, nagy port csapva, mely utjukra vörös felhőként nehezedett. Aztán megfoszták ruháitól, testét földetlenül, mindenki szemeláttára meztelenül hagyták a bírák, mint valami gonoszét, hogy bárki is láthassa. Es erőnek-erejével a keresztre fektették, kifeszítették s mindegyik kezébe szöveget vertek és egy másik szöveget két, keresztbe font lábára.

lenségi párt radikális elemeinek viselkedése lehetetlenné tenné a megoldást, ez esetben hivatalnok miniszteriumot bizna meg a király. A Házat királyi leirattal elnapolnák, azután a kabinet megkísérelné a függetlenségi párt és 67-esek között a békét létrehozni.

A király egyelőre nem tud megbarátkozni az új választói reformról szóló javaslattal, nem tartja alkalmasnak a mostani viszonyokhoz.

A Presse szerint Wekerle tegnapi audienciája alkalmával a király nem nyilatkozott arról, hogy mi a szándéka a kormány lemondási kérvényének elintézésével, csak egyszerűen felszólította a Wekerle-kormányt, vezesse tovább az ügyeket. Ez nem jelenti a kormány lemondásának visszautasítását, de mégis az uralkodó nem akarja felmenteni a kormányt, míg nem jár sikerrel a mostani kibontakozási akció.

Az uralkodó eljárásának oka abban keresendő, hogy a koalíciós pártokat továbbra is egyesítve igyekről a magyar parlamentben normális viszonyokat teremteni.

Az uralkodó a megoldás módjára olyan súlyt helyez, ha nem teljesítik az ügyek tovább vezetésére vonatkozó kívánságát, felosztatja a Házat és parlamenten kívül álló kormányt nevez ki. A király nem fogadja el sem Wekerle, sem Kossuth kibontakozási tervét. Elutasítólág viselkedik Wekerle kibontakozási tervével szemben, mert nem nyújt biztosítékot, hogy a legközelebbi jövő akadályait le lehessen győzni, de a függetlenségi párti tervet is elutasítja, mert nem nyújt biztosítékot, hogy később nem lesznek-e bonyodalmak. A koalíciós pártok együttműködésnek tárgyi és személyi akadályai vannak, tehát kétségtelen hogy csak házfelosztás segítene,

Kristóffy Bécsben.

Bécsből táviratozzák: Kristóffy József ma reggel Bécsbe érkezett. Egy újságíró beszélge-

Aztán a földbe verték a keresztet; de az nem akart erősen állani s majd jobbra, majd balra hajlongott, kénytelenek voltak ékeket és faszögeket beverni, hogy megtámasszák s e munkát végezők kalapot tettek fejükre, hogy a kezéről lecsepegtő vér ne hullék szemökbe.

És ő keresztjéről nézte a katonákat, mint versengenek köntöséért, nézte a sokaságot, mely őt gunyolta és amelynek üdvösségéért ő így szenved s látta, hogy az egész tömegben nincs egyetlen egy résztvevő szem se.

Ők is nézték a szenvedőt, a keresztben elaléltat és nézték feje fölött a föliratot, ahol írva volt: Zsidók királya — s gunyolódta rajta és rákiáltottak:

— Te, aki a templomot földulod és három nap múlva újra építed, mentsd meg most tennemagadat. Ha te Isten Fia vagy, szállj le a keresztről.

Ekkor Isten nemes Fia nagy haragot érzett; belátta, hogy az embersokadalom, mely a földet betölti, méltatlan az üdvözülésre. És elvevé lábait a szögekről, melyek visszatarták s kezével megnyomta a szögeket s kivoná őket úgy, hogy a kereszti karjai, mint egy iv ágai hajladoztak és a földre ugrott, erőszakosan elragadá köntösét, hogy a kockák a Golgota lejtőjén végig gurultak. S egy megsértett király haragjával lökte félre őket és az égbe szállott vissza.

A kereszt üres maradt és az üdvözítés nagy műve soha sem ment végbe. Nincs közvetítő Isten között és köztünk. Krisztus nem halt meg értünk a keresztben.

tést folytatott Kristóffyval, aki ezeket mondotta:

— Nem politikai, hanem családi ügyben vagyok itt. A fiamat iratom be a katonai akadémiaiba.

A képviselőházi alelnökök választása.

Návay Lajos és Rakovszky István képviselőházi alelnökök, továbbá a néppárti és képviselőházi jegyzők lemondását Justh Gyula elnök kedden fogja a képviselőháznak bejelenteni. Justh azt az előterjesztést fogja tenni a Háznak, hogy ezeket a méltóságokat, illetőleg tisztségeket, a képviselőház szerdai ülésén töltsék be. A függetlenségi pártban megindult a mozgalom a választásra. Alelnök jelöltekül Batthyányi Tivadar grófot, Mérei Lajost és Meskó Lászlót emlegetik.

Justh Gyula, a Ház elnöke ma Budapestre érkezett.

Justh Gyula buzdítása

Justh Gyulát, a képviselőház elnökét a ferencvárosi függetlenségi polgárság ma este lakomára hívta meg. Justh Gyula az elnökséghez a következő levelet intézte:

— A magyar bank felállítása és gazdasági különválásunk legelső sorban a székesfővárosi polgárság érdeke. Eunek a polgárságnak kell első sorban küzdeni e két nemzeti követelésért. Örömmel látom, hogy a nemzet jogaiért folyó harcban a kilencedik kerület függetlenségi polgárai átértették ezt és teljes mértékben, szívvel, lélekkel teljesítik hazafias kötelességüket.

Arra kérem, hogy lankadatlanul továbbra is küzdjenek elveink megvalósításáért.

Hazafias üdvözlettel

Justh Gyula.

Tömeges kilépés az alkotmány-pártból?

Politikai körökben ma híre terjedt, hogy Szivák Imre 30 képviselőtársával kilép az alkotmánypártból és belép a függetlenségi pártba. A hirt mindenütt nagy kétkedéssel fogadták.

Nyilatkozatok, vélemények.

Egy olyan képviselő, akinek a bankmozgalom vezetésében jelentős szerep jutott, ezeket mondotta egy újságíró előtt:

Elhallgatott.

Az utolsó szavaknál a tömegre hajolt, mintha kézmozdulatával átkot sujtana rájuk. Aggodalmas nyögés tölté be a templomot; a szögelekben zokogást lehetett hallani.

A mészáros fölemelt, fenyegető kézzel intett feléje és kiáltá: Barát, barát, vissza akard-e szegezni a keresztre, szólj, vissza akard-e?

— Igen, igen, feszítsétek a keresztre.

És valamennyi ajakról fenyegetőleg, vagy kérőleg ugyanaz a kiáltás visszhangzott mennydördülésként a boltozatok alatt.

— Feszítsétek keresztre!

Ekkor a szerzetes nyugodtan tekintte végig a feléje nyújtott kezek raján, ez aggodalmas arcokon, vonagló, zordon szájakkal, amelyekben a fehér fogak, mint valami vadállati, ragyogtak. Karját az ég felé terjeszté néma rajongással, aztán mosolyogva leszállt. Társai újra megragadták lobogóikat, melyekre tüzesök voltak festve, fekete üres keresztjeiket s dalokat zengve tértek vissza a városkapu felé. A régi Bergamo nézte, hogy szállanak alá. A falszöge me-redek ut a sikon leáldozó nap fénytől volt elárasztva s a fénytől nem lehetett jól megkülönböztetni a menetet. Csak a falakon rajzolódott le élesen a nagy keresztnek sötét árnyéka, melyek a sokaság felett lengtek. Az énekek elhangzottak. Csak néhány vörös lobogót lehetett még megkülönböztetni a folyujtott város romjai közt és nemsokára minden eltűnt a sikon, melyet a leáldozó nap utolsó sugarai világítottak meg.

— Semmi ok az optimizmusra nincs. De ép úgy nincs a peszimizmusra sem. Kossuth Ferenc új kibontakozási terve már hosszabb idő óta a király asztalán van. Ha Wekerle tervezetéhez hajlanék: a két alelnök lemondása be nem következik. Az alelnökök lemondása inscenáltatott épen azért, mert Wekerle kibontakozási terve félretétett s Kossuth tervezete az egyetlen, amely a végrehajtásra alkalmasnak látszik. Ép azért rendeztetett az alelnökségi játék, hogy a válság parlamenti válsággal súlyosbbitassék s alkalom adassék annak kiderítésére, hogy a függetlenségi pártnak nincs egységes többsége a kormányzás vitelére s a tartós béke garantálására.

Egy másik függetlenségi párti képviselő így nyilatkozott a párt legközelebbi terveiről:

— Bécsben ismét megkísérlük a függetlenségi törekvések háttérbe szorítását s azon mesterkednek, hogy a meghalt és már el is temetett koalíciót ismét életre keltsék. Nos, előre megmondhatom, hogy ez az igyekezet hajótörést fog szenvedni. A koalíció megszűnt, felbomlott s nincs a világon olyan hatalom, amely kényszeríteni tudjon bennünket arra, hogy tovább is együtt haladjunk a hatvanhetesekkel.

A képviselőház keddi ülésén majd megmutatjuk, hogy tudunk válaszolni a bécsieknek. Ha Kossuth Ferenc holnapi audienciájának nem lesz olyan konkrét eredménye, amely megnyugtathatja a pártot, nem fogunk hozzájárulni ahhoz, hogy kedden ismét elnapoltassék a Ház. Együtt fogunk maradni és nyomban megkezdjük a bankbizottság jelentésének tárgyalását. — Rövidesen el is fogadjuk a bizottság határozati javaslatát és ekkor már házhatározat is lesz arról, hogy csak olyan kormány jöhet, amely haladéktalanul fölléltja az önálló magyar jegybankot. Mi nem tárgyalunk többé semmiféle homoregiussal, mi követeljük, hogy olyan kormány vegye át az ügyek vezetését, amely a függetlenségi elvek megvalósítását tűzte ki céljául.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Mérnök és Építészegylet Közönye. Ezen a címen új folyóirat indult meg ma Aradon Sármezey Endrének, az Acsevigazgató-főmérnökének felelős szerkesztése alatt. A Közlöny hivatalos lapja az aradi mérnök-egyletnek, de programjában egy általános érdekű és kiváló jelentőségű célt tűz ki maga elé.

„A Műszaki Közlöny megjelenésével — mondja az első szám beköszöntőjében a szerkesztő — az egylet életében egy új korszak nyílik meg, mely hivatva van a műszaki kar és a társadalom között az okvetlenül szükséges szorosabb kapcsolatot megeremteni és amely alkalmat nyújt a technikai tudományok eredményesebb ápolása mellett hazánk közgazdasági érdekeinek intenzívebb előmozdítására. Elvitázhatatlan tény az, hogy a gazdasági szociális és ipari fellendülés szerves kapcsolatban áll a műszaki testület megerősödésével és általánosan elismert igazság az, hogy a mérnöki kar térfoglalása az ország közgazdasági életének fokmérője. Fel kell világosítanunk a közvéleményt arról, hogy a mérnöki hivatásnak az ország fejlődésében vezérszerephez kell jutnia, hogy a mérnöki karnak fokozottabb részt kell kapnia a politikai, társadalmi és gazdasági élet megerősödése iránti küzdelemben és meg kell érleltetni a köztudatban a mérnököknek azt a hivatását, mely a közügyek szolgálatában feltartóztatlanul reá háramlik.”

E programhoz híven már az új lap első száma sok érdekességgel szolgál. Főbb cikkei a következők: Czako Adolf műegyetemi tanár. Az első számba, Sármezey Endre: Aradváros-autobusz-vállalata; Figyelő: Néhány megjegyzés az Aradi közuti vaspályarészvénytársaság ajánlatához; Varjassy Lajos dr.: Törvényjavaslat a védjegyek oltalmáról; ifj. Dömötör Bertalan: Aradváros szabályozási terve. Az első

számot ezeken kívül gazdag szemle-rovat és egyleti értesítések töltik ki. A lap minden hónap elsején és tizenötödikén jelenik meg; előfizetési díja tagoknak 4 korona, nem tagoknak 6 korona. Egyes szám ára 30 fillér. Az egyesület helyisége: Központi szálló I. emelet, ahol a lap ügyeit intézik.

(*) Tisztújítás az ant alkoholistáknál Csütörtökön tartotta meg az aradi „Kitartás” páholy rendes negyedévi hivatalnokválasztó ülését, mely alkalommal Szondy György dr. kinestári ügyészt választották meg elnökül. A többi alásokat nagyjából az eddigi tisztviselőkkel töltötték be.

ÉRDEKES ESETEK.

*

Rendelet a léghajókról.

A levegőben utazás, helyesebben ma még a levegőben való korlátoltabb mozgásidestova a legnépszerűbb sport lesz. Amint tíz tizenkét év előtt egymással versenyeztek a világvárosok a kerékpáros versenyek rendezésében, amint az utolsó években a motor és automobil versenyek tettek szert óriási népszerűsége, úgy most a repülőgép technikai fejlődésével egy csapásra népszerűek lettek az aonauta versenyek. Rheims után Brescia, majd Berlin produkál több kevesebb sikerrel versenyeket, amelyekben a monoplanok, bipplanok kelnek versenyre gyorsaságban, kitarásban.

De nem nyugosznak a levegőnél könnyebb elmélet hívei, a ballonisták sem. A kormányozható és nem kormányozható léggömbök kora még nem járt le. Október 1—3 napjain Svájcban Zürich mellett rendeznek nagyszabású léghajós versenyt, melynek résztvevői a szelek szárnyára bízzák magukat és mennél messzebbre akarnak eljutni Zürichtől. *Lehetségesnek tartják, sőt valószínű is, hogy a zürichi verseny léghajói elvetődnek Magyarországra is.* Már pedig nem is régen mesélt, hogy valami eldugott falucsukában ördögöknek néztek a léghajósokat és a jámbor parasztek doronggal támadtak a földet érő utasokra. Nyilván ez az emlékeztető eszt készítette óvatosságra a mostani zürichi Gardon-Bonnet léghajósverseny rendezőségét. A versenyintézőség ugyanis megkereste a magyar kormányt, hogy tartsák ki a lakosságot az esetleg ideérkező léghajókkal szemben való viselkedésre. *Andrássy Gyula gróf belügyminiszter megfelelt a Gardon-Bonnet verseny rendezői kérésének és köriratot intézett valamennyi törvényhatósághoz. A körirat, amely má érkezett meg Aradvármegyéhez, felszólítást tartalmaz annak alkalmas közhírré tételére, hogy az esetleg leszálló léghajósokat úgy a hatóságok, mint az egyes polgárok készségesen fogadják; segítségükre legyenek.*

*

Megőszült az ijedtségtől.

A múlt héten három fiatal turista felment a fogarasi havasokba azért, hogy az éjszakát a hegytetőn töltsék s reggelre a Negoj tetejéről megnézhessék a nap felkelését. A Negoj hegy gyönyörű s nemrég az aradi turisták is jártak ott. A három fiatal ember vezető nélkül indult el a hosszú s veszedelmes utra, míg végre a Negoira feljuthattak. Ott azonban nagy felhő, köd és eső lepte meg őket, úgy, hogy egy közülök két társától elmaradva, a sűrű ködben eltévedt, majd a vizes fűvön lecsuszott, míg végre belekapaszkodott egy kősziklába s azon hisztemben, hogy tatóngó mélység van alatta, abban a helyzetben maradt s ott töltötte egyedül az egész éjszakát reggelig. Reggel a köd felszállása után látta meg csak, hogy *alig fél méter magasságban van az egyenes talajtól és ekkor leereszkedett.* Két társa megtalálta a rendes utat, éjjelre a legközelebbi faluban: Felsőporumbákon megháltak. Másnap reggel pedig elvesztett társuk felkeresésére indultak és meg is találták őt

beteg. A kiállott izgatottságtól reszkette a földön hevert. S a rettenetes éjszaka után az alig 28—30 éves fiatal ember *fekete haja egészen ősz lett.* Azt mondja, hogy a rengetegben leírhatatlan kinokat állt ki, folyton rettegve a vadállatoktól és a rablótól; mert minden neszre vadállatot, vagy rablót vélt közeledni magához.

*

Az istennyila, mint hagyaték.

Megdönt az az axioma, hogy szegény ember nem végrendekezhetik, megdöntötte ezt Szrihus Antal kassai napszámos, aki e napokban a kassai kórházban halt el. A temetés után a gyászbaborult özvegy jelentkezett a kórház gondnokságánál elhalt férje otlevő apróságaiért, amelyeket azonban egy kis cédulával szaporodottan adtak át neki. A cédulán rajta volt a napszámos rövid végrendelete: *„Kedves Nőm! Ahányszor a János megölel, annyiszor üssön beléd a haragos istennyila.”* Hogy az a János kicsoda, azt csak az elköltözött napszámos és a bánattól megtört özvegy tudná megmondani.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Casanova, operett. (B bérlet)
Vasárnap: Döntán m rsékelt helyárrakkal Romeo és Julia, szin. ü. Este rendes helyárrakkal: Bőregér operett. (C bérlet.)

* **Uj városi és megyei címtár** jelenik meg Kassán a „Kassai Hirlap” politikai napilap kiadásában, amely tartalmazni fogja Kassa szab. kir. város és Abauj-Torna vármegye fejlődő kereskedelmének, iparának, a város és vármegye közgazdaságának minden mozzanatát és utmutatóul fog szolgálni mindazoknak, akik érdeklődéssel kísérik egy fejlődő kultur-városnak kereskedelmi és ipari mozgalmát. — A könyv kb. 400 oldal terjedelemben fog megjelenni és tartalmazni fogja a város és vármegyében élő minden embernek nevét, foglalkozását, lakását, a város és vármegye összes hivatalait, intézeteit, gyárait stb., stb. — A munka ára 6 kor. és megrendelhető a Kassai Hirlap kiadóhivatalában Kassán, Fő-utca 33. sz. a.

* A „Nyugat”, Ignóus, Osvát Ernő és Fenyő Miksa irodalmi és kritikai szemléjének október 1-i, eredetileg megjelent számában **Móricz Zsigmond** „Sárrany” címmel regény kezdődik. Móricz Zsigmond nemrég megjelent „Hét krajcár” című novellás könyvének oly általános és őszinte sikere volt, hogy első regénye, mely a Nyugat hasábjain fog megjelenni, méltán tarthat számot a legnagyobb érdeklődésre. A többi közlemények: Móricz Zsigmond: Sárrany, (regény.) Gellért Oszkár: Versek. Szini Gyula: Stratford on Avon. Ady Endre: Versek. Kabos Ede: Thea hagyatéka, (novella.) Hatvany Lajos: Sappho. Ady Endre: Essterkuthy Éva huga, (novella.) Tóth Árpád: Vers A Figyelő kritikai rovat tartalma: Pádua heregnője (Lengyel Menyhért.) Az Operaház új programja (Jászi Dezső.) Orvosi emlékiratok (Csáth Géza.) Anatole France új legendás könyvé (Ady Endre.)

* **Az Uránia új műsora.** Hasábjokat lehetne írni arról a sok látnivalóról, amit szombaton és a következő két napon mutat be az Uránia színház. India csodaszép vidékét, **Benareszt** természet utáni felvételben látja a publikum. Geözy híres népszínműve, a **Gyimesi vadvirág** az első magyar szindarab felvétel. A történelem egyik nagy tragédiáját, a **Temple Vas** árcos rabjának történetét is ezen a műsoron mutatja be az Uránia. A legnagyobb két szenzációja a műsornak egy Java szigeti **tigrisvadászat**, mely ennek a borzalmakkal összekötött vadászatnak természet után készült képét mutatja be és a világ leghíresebb hastáncosnőjének, **Ma Sultana** Tangonak látványosság számba menő hastáncát éneklő mozgóképben bemutatva. Ennyi érdekességet egy műsoron kevés színház produkál és a közönség minden rétege megtalálja az izlésének legjobban megfelelő szórakozást.

TAVASZ ÉBREDÉSE...

*

Egy modern, amolyan „Nyugat”-os novella is kitelnék abból a kis törvényszéki tárgyalásból, amely ma volt az aradi bíróságnál. Frank Wedekind, a Frühlingswachen költője, akár kétfelvonásos szindarabot is írhatna róla. Elég esábitó a tárgy és szépen el is férne két felvonásban. Az elsőnek színtere egy cselédszoba lehetne, a másodiknak a bírósági tárgyalóterem. Az elsőben lejátszódnék a bűn, a tizenhat éves diák és a cselédleány mindennapi története, a nyers „Tavaszbredés”, a másodikban a bűnhődés, illetve a „következmény”, az apasági kereset tárgyalása és a frappáns utolsó jelenetben a kereset elutasítása, azzal a nem mindennapi indekolással, amivel ma az aradi járásbíró egy cselédleányt elutasított.

Ez az indoklás és az egész — különben mindennapi — történet elolvasható másutt, abban a tudósításban, amely referál a cselédleány pöréről. Ott kellő objektivitással megíródik az az ítélet is, amely elutasította a tartásdíjat követelő leányt azért, mert nem ügyelve kellően a reábizott diákra, kacér szemekkel még maga is hozzájárult a tavasz felébredéséhez. Es ha már felébrésztette a tavaszt — mondja a bíróság — viselje maga a lány a nyár forróságának következményét. *Tua culpa, tua maxima culpa...*

A bíróság bizonyára alaposan meggondolta a dolgot, mikor ezt az ítéletet meghozta. Nem is volna illő kritizálni azt egy ilyen mindennapi és mégis kényes ügyben, ha indoklása nem volna olyan elűtő attól, amit az ilyen pörökben megszoktunk. De ez az indoklás mégis kiűt a mindennapiságból és elmosza azt a határt, amelyen innen a legfelsőbb bíró nevében ítélkező bíróság ítéletéhez szólani tolazkodás, vagy illetlenség volna.

...Tehát a **Julesa** vagy a **Mari** nem vi-gyázott jól a **Pista** vagy a **Janesi** urfira. Sőt nem „nevelte” úgy, ahogy a szülők szeretnék volna! Ez igazán bölcs gondolkodás volna akkor, ha a Julesákat nevelőknöknek vennék a házhoz, vagy ha egyáltalán a Julesák nevelhetnék már a tizenhat éves urfiakat. De hát emlékezzünk csak vissza a diák-szobánkra: minket nevelt-e tizenhat éves korunkban a Julesa, vagy mi parancsoltunk-e apró kényurak módjára nekik? Vagy általában a gondos apák a Julesák gondjaira szokták bizni a pelyhedző állu diákokat?

Érdemes megállani ennél az utolsó kérdésnél. Itt van az egész nyomorúsága a „tavaszébredés” korának, annak a kornak, amelybe ha egyszer elérkezik a felcseperedt diák, szüksége volna egy gondos, nyílt szemű és — ha már ki kell mondani — nyílt szavú férfira, aki nem a fölényes, parancsoló, hanem a tapasztalt barát kezét nyújtja oda fiának és vezeti az élet útjaira. De ilyenkor szabadjára hagyni a diákokat, vagy éppen a cselédleány gondjaira bizni: olyan könnyelműség, mely még jó, ha csak apasági keresetet eredményez.

Es most jön a bíróság és visszadobja a keresetet. A diák apja nem fizet s az erkölcsei világrend helyreállt. Pedig mintha igazabb lett volna a novella akkor, ha az ítélet kétszeresen elmarasztalja a diák apját: először a tartásdíjért a cselédleánynak, másodszor kárpótlásért a fiúnak, akit a Julesa nevelésére bizott akkor, amikor ébredni kezdett a tavasz és csak a cselédleány volt otthon...

Setta.

A trónörökös levele.

A magyar lapok támadásáról.

Emlékeztet, hogy Lányi József tinnini püspök Szent István napján milyen barocis beszédet mondott a nagyváradai székesegyházban. Ezt a szónoklatot a Nagyváradai Napló augusztus 21-iki számában reprodukálta s megfelelő kritikával kísérte. A cikke augusztus 23-án válaszolt a Tiszántul című lap, amely a püspök hivatalos organuma. Természetesen méltatlannak mondta a bírálatot s esattanós válaszként közölte a püspök beszédének egy részét.

Ez a polémia csakhamar a fővárosi lapokban nyert folytatást. Pro és kontra vitatkoztak Lányi József beszédéről s ezzel kapcsolatban sokat foglalkoztak a trónörökös személyével is. Ugy látszik, hogy a tinnini püspök talán igazolni akarta magát a trónörökös előtt s ezért megküldte Ferenc Ferdinándnak a Nagyváradai Napló és a Tiszántul számait.

A lappéldányokhoz Lányi József levelet írt a trónörökösnek, aki előtt elpanaszolta, hogy a lapok gyakran támadásokkal illetik működését, gánésolják, intencióit félreértik. Erre a levélre megjött a trónörökös saját kezű válasza. Ferenc Ferdinánd ebben a levélben vigasztalja a tinnini püspököt a támadásokkal szemben. Konstatálja a trónörökös, hogy az ő meggyőződése szerint rendszerint a becsületes és törekvő embereket éri támadás. A magyar lapok — elsősorban a függetlenségi organumok — vele szemben is igen sokszor agresszivek, az ő tetteit is korholják, megvitatják s elítélik. ez azonban nem akadályozza meg őt abban, hogy azt, amit jónak és üdvösnek lát, végrehajtsa. A kinevezésre vonatkozólag is írta a trónörökös s idevonatkozó írásának foglalata röviden ez: *Ami késik, nem mulik.*

Erről az érdekes levelezésről nagyváradai papi körökben sokat beszélnek. A tinnini püspök természetesen most már nem igen ad erről felvilágosítást. Egyébként is Lányi József az utolsó időben alig fogad, még papi ember se juthat hozzá. Ugy látszik, hogy a püspök a kíváncsiságotól akar elrejtőzni.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Csalás biztosítási kötvényekkel. Führer Simon volt aradi biztosítási ügynök büntvényének tárgyalása volt kitűzve a mai napon az aradi törvényszék elé. Führert azzal vádolja az ügyészség, hogy 35 rendbeli magánokirat hamisítást követett el a Hazai biztosító intézet kárára. Minthogy a vádlott nem jelent meg, a tárgyalást elhalasztotta a bíróság, de elrendelte, hogy Führert a legközelebbi tárgyalásra elővezessék.

§ A politikai jog. A nagyváradai ítélőtáblának érdekes döntése érkezett ma le az aradi törvényszékhez. Két hónappal ezelőtt elítélte az aradi törvényszék Gardian András iparossegédet két évi fegyházra, öt évi hivatalvesztésre, és politikai jogainak öt évi felfüggesztésére, mert egy hét éves leánya ellen mérenyületet követett el. A tábla ma leérkezett ítéletével a főbüntetés kiszabására vonatkozó részt helyben hagyja, megsemmisíti azonban az ítéletnek a politikai jogok felfüggesztésére vonatkozó részét és hosszas megokolással kimondja, hogy a vádbeli büncselekménynél a büntetőtörvénykönyv 250. §-a alapján mellékbüntetésként csak hivatalvesztés mondható ki.

§ Göröcsöni Dénest elítélték. Néhány hónappal ezelőtt az „Alkotmány”-ban támadó cikk jelent meg a „Pesti Hirlap” ellen. A cikket Friedrich István, írói néven Göröcsöni Dénes írta, aki igen maliciózus hangon foglalkozott Katona Bélának, a „Pesti Hirlap” munkatár-

sának a személyével. Azzal vádozta meg, hogy egy plagizált cikket tett közzé saját neve alatt a lapjában. Göröcsöni cikkének idevonatkozó része így szól:

„A bevezető sorainkban említett erkölcsi prédikációk s a közéleti tisztaságot hangoztató fejtegetések rendesen olyan tollakból fakadnak, amelyeket már régen elaljasított az elvtelenség és kapzsiság. Az Esti levelek teljesen alaptalan katolikusfalo hetvenkedéseire már többször rápírtunk s ma ismét két olyan íróját akarjuk bemutatni a Pesti Hirlapnak, akik tele-torokkal harsogják a köztisztaságot, de maguk az írói, sőt részben az egyéni tisztaságnak is nagyon híjával vannak. Az egyik urat Katona Bélának hívták, rovatvezetője a lap közgazdasági részének s az anonimitás szakemberei szerint ugyanaz, aki minduntalan kemény kirohanásokkal szokta megtisztelni a katolikus mozgalmak vezéreit és közkatonaikat. Ezzel a Katona Bélával a minap az a baj esett meg, hogy kiderítették róla, honnan ollózta ki a lap újévi számában megjelent közgazdasági tanulmányt. A rendesen magas lóhátról ítélkező ur tehát közönséges plagizátor; idegen tollakkal ékeskedő lelkiismeretlen irodalmi szarka.”

Katona Béla rágalmazás és becsületsértés címén sajtópört indított Göröcsöni Dénes ellen. A budapesti büntetőtörvényszék ma tárgyalta ezt az ügyet. A bíróság 20 koronára ítélte a rágalmazót.

Hetvenhat százalékos pótdadó.

Az 1910. évi költségelőirányzat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 1.

Kilényi János főszámvevő ma délután terjesztette be a tanácshoz a jövő esztendői költségvetést, amely a pótdadó leszállításának lehetőségét jelenti. Két millió százhatvankilencezer 879 koronát kér a főszámvevő a város jövő évi szükségletének fedezésére és erre csak egy millió háromszáznegyvenkilenc ezer 263 korona bevételt tud kimutatni. A fedezetlen hiány tehát 820616 korona és erről a polgárság pótdadó alakjában tartozik gondoskodni. A pótdadó tehát az 1909. évre kivetett egymillió kilencvenezer korona állami egyenes adónak 76 százaléka lenne a költségelőirányzat változatlan elfogadása esetén.

A főszámvevő a következő érdekes megjegyzések kapesán ajánlja elfogadásra a tanácsnak a költségvetést:

Ezen költségvetés tervezésénél épp úgy, mint az előbbiekénél is — ugymond — a legszigorubb takarékosági szempontokat juttattam érvényre és főtörekvésem most is oda irányult, hogy a korszerű községi közigazgatás minden indokolt igényei lehetőleg a polgárság nagyobb megterhelése nélkül nyerjenek kielégítést. Amde a munkabérek emelkedése, a gazdasági termények és ipari termelvények rendkívül magas árai, a közszolgáltatásokkal szemben folyton fokozódó igények kielégítése majdnem 60.000 lakosu városunk fogyasztó gazdaságára oly súlylyal nehezednek, mely szerint dacára annak, hogy a községi adó kivetési alapja, az állami adó, az előző 1908. évihez képest 77.684 koronával emelkedett, még sem sikerült az adózókra súlyosan nehezedő községi adót a költségvetés reálitásának köteleességszerű szem előtt tartása mellett a jelenlegi 80 százalékról 76 százaléknál lejjebb szállítani.

Sőt ezen aránylag csekély 4 százalékos csökkentés mellett is csak akkor fogjuk az előirányzott szükségletzavartalanul fedezhetni, ha a rendelkezésre álló bevételi forrásokat teljesen kihasználjuk és ha az utalványozásnál a hitelhatárokat, önmegtartóztatás árán is, szigorúan betartatjuk, mit annál inkább köteleességem ezutal is a Törvényhatóság megszívlelésébe ajánlani, mert a városok állami szolgáltatásai költségeinek részbeni megtérítésére az országos költségvetésbe felvett 2 millió koronát nemcsak, hogy nem folyósította a kormány mai napig, hanem ellenkezőleg, az új adótörvények újabb, igen költséges állami feladatok ellátásá-

val terhelik a városokat. A közadók egységes kezeléséről szóló törvény pedig azért, hogy a városi átírási díj kiszabását állami közegre ruházza és a városi átírási díjat az állami birtokszerzési (cesszionális) illeték községi pótlékának és nem az átírás tényeért az ingatlan értéke alapján kivetendő önálló községi illetéknek minősíti, eme kormányhatóságilag jóváhagyott szabályrendeleten alapuló bevételi forrásunkat is jelentékenyen megcsorbitja.

A városi polgárság igényeinek és a minden téren való haladás követelményeinek kielégítésére azonban maga a szigorú takarékoság nem elég. A közigazgatást egyszerűsíteni, gyorsítani és bürokratizmustól ment, reális alapra kell fektetni, a népoktatást mielőbb teljesen államosítani és újabb bevételi forrásokat kell teremteni. Kívánatos, hogy a közszolgáltatásokat teljesítő vállalatok jövedelmeiben a városnak részesedés biztosítottassék. Az államtól az állami szolgáltatások költségeinek teljes megtérítését kellene követelni, a törvényhozásnál pedig a városokra rendkívül káros elszállásolási törvénynek a férdíjakra vonatkozó rendelkezéseinek gyökeres módosítása és egy korszerű illetőségi törvény alkotása iránt kell kérvényezni. Szakítani kell az ideiglenes, kiegészítő, olcsó munkaerővel való közigazgatás rendszerével, mert a személyükben gyakran változó, felelősségnélküli munkaerők nem kiegészítői, de kerékkötői a jó közigazgatásnak.

Jelentem a tek. Tanácsnak, hogy a tisztviselők, segéd- és kezelő-személyzet és városi alkalmazottak fizetését és mindennemű járandóságait a szervezeti szabályrendelet és a törvényhatósági közgyűlés rendelkezéseinek megfelelően állítottam be, azonban a 10 százalékos, illetve 15 százalékos drágasági pótlékot immár harmadszor is felvettem, egyrészt azon reményben, hogy úgy a tek. Törvényhatóság, mint a nm. m. kir. belügyminiszter ur is azt az eddig is tapasztalt méltányossággal és jóakarattal megadni, illetve engedélyezni fogja, másrészt azon erős hittal, hogy ez lesz a nélkülözéssel küzdő városi tisztviselők utolsó enemü segedelme és jövőre már egy az utolsó, 1896. évben megállapított illetmények helyett, a lényegesen változott megélhetési viszonyoknak megfelelően rendezett illetményeket lesz módomban beállíthatni.

Tervezetem szerint az 1910.

évi rendes szükséglet	1899.507 korona.
a rendkívüli szükséglet	270.372 „
az össz-szükséglet	2.169.879 „
A rendes fedezet	900.032 „
a rendkívüli fedezet	449.231 „
az összes fedezet	1.349.263 „
A fedezetlen hiány	827.616 „
az 1909. évben itt kivetett	1.090.0000 „

állami egyenes adó után kivetendő 5 százalék iskolaadót, 3 százalék ovodaadót, 2 százalék iparostanonciskolaadót is magában foglaló 76 százalék községi adóval volna fedezendő, mely tervezet elfogadása esetén 7784 kor. fedezeti többlet mutatkoznék.

Ezen előirányzati tervezet eredményét az 1909. évi elfogadott előirányzathoz viszonyítva, mutatkozik az 1910. évi

rendes szükségletben	48.850 K.	emelkedés
rendkiv. szükségletben	3.452 K.	csökkenés

az összes szükségletben	45.398 K.	emelkedés
A rendes fedezetnél	21.701 K.	emelkedés
A rendkiv. fedezetnél	4.530 K.	emelkedés

Az összes fedezetnél	26.231 K.	emelkedés
A fedezetlen hiányban	19.567 K.	emelkedés
Az áll. egyenes adóban	77.684 K.	emelkedés
A községi adó százalékban	4 százalék	csökkenés
A fedezeti maradványban	620 K.	esés

Ezután részletesen mutatja ki a tervezet úgy a kiadási, mint a bevételi rovatokban mutatkozó emelkedéseket illetve csökkenéseket. Legnagyobb az emelkedés a személyi kiadásoknál.

Az 1909. évi 958471 koronával szemben jövőre 985.389 koronát fizet a város alkalmazottainak, ami 26918 korona több szükségletet jelent.

A dologi szükségletek kiadási címén a nyomtatványok 2100, közigazgatási épületek

fenntartása 2700, fűtése 1468, vágóhídi tüzelő anyag szükséglet 1222, közegészségügyi vegyes szükséglet 2600, a szegény betegek tartása 2772, óvoda épületek fenntartása 772, polgári iskolák épületefenntartása 4362, iparostanone iskola 1997, felső kereskedelmi iskola hiányának pótlása 2611, nemzeti ügyek ápolása 3750, kegyuri kiadások 1896, köztisztaság 5549, állattenyésztés 2388, sétányok, fasorok, faiskolák 2040, közgazdasági vegyes szükségletek 2934, bérházak fenntartása 1418, átvonuló katonatisztek szállásbérére 1600, szenvedő tőke és kamatja rovat végül 18730 koronával igényel többet mint az 1909. évben.

A bevételek ezzel szemben nem mutatnak emelkedést, sőt ellenkezőleg 38191 korona csökkenést jelez a jövő esztendőre.

Megemlítendő, hogy a költségvetés készítésénél a főszámvevő szem előtt tartotta a közgyűlés utasítását és az most úgy van szerkesztve, hogy mindenki a legapróbb részletekre vonatkozó felvilágosítást megtalálja benne. Technikailag tehát tökéletesnek mondható.

A polgármester a hétfőn tartandó rendkívüli tanácsülésben tárgyalatja az előirányzatot és péntekre hívja össze azt a hármas bizottságot, mely tételenként revideálva azt, javaslatot terjeszt az októberi közgyűlés elé.

Zsitvay Leó kuriai tanácselnök ?

A kinevezés titkai.

Távirati tudósítás.

Arad, október 1.

Oberschall Adolf kuriai elnök elhunytán, néhány hónappal ezelőtt, részben elhalálozás, részben nyugdíjazás folytán a legfelsőbb bíróságnál több tanácselnöki állás üresedett meg. A tanácselnöki állásokat, épp úgy mint a kuriai elnöki állást, hosszú ideig betöltetlenül hagyták. Most, hogy Günther Antal volt igazságügyminiszter a Kuria elnöke lesz, legközelebb kinevezik a kuriai tanácselnököket is. Megbízható forrás szerint — amint ma már jelentették — az egyik kuriai tanácselnöki állásra a budapesti büntetőtörvényszék elnökét, Zsitvay Leót fogja a minisztertanács kinevezésre előterjesztani. A kinevezésnek érdekes háttere van.

Egy esti lap munkatársa ma megkérdezte Zsitvay Leót, igazak-e a kinevezésről szóló hírek.

— Tényleg azt beszélük, — mondotta Zsitvay — hogy ki fognak nevezni kuriai tanácselnöknek. Ugy tudom, hogy a Kuria elnöksége tette meg a kinevezésemre vonatkozó javaslatot és azt hallom, fel is terjeszt a minisztertanács a királyhoz.

Arra a kérdésre, elfogadja-e Zsitvay a kinevezést, az ősz elnök ezeket mondotta:

— Azt hiszem, bizonyosak abban, hogy valami nagy oppozíciót nem fejtek ki az ügyben. Hogy ki lenne az utódom, azt nem tudom.

Egy budapesti büntető törvényszéki bíró Zsitvay kinevezetéséről ezeket mondotta:

— Hetek óta tudjuk Zsitvay Leónak a törvényszék elnöki állásából való eltávozását. Tudjuk az okokat is. Súlyos Andor miniszteri osztálytanácsos az igazságügyminiszteriumban, a kecskeméti törvényszék elnöke szeretne lenni. Fiatal ember, nagy családi és társadalmi összeköttetései és nagy birtokai vannak Kecskeméten. Tehát szeretne kecskeméti törvényszéki elnök lenni, de az a baj, hogy ez az ál-

lás be van töltve Stipl Károly személyében. Őt csak egyszerűen nem lehet áthelyezni. Elhatározták, hogy Stipl drt Zsitvay Leó helyére nevezik ki, miután Günther tárgyalásokat folytatott Zsitvayval, akit most már a kuriai tanácselnöki székbe helyeznek. Helyére hir szerint Czárán Istvánt nevezik ki, beszélnek még Ráth, Vajkó és Istvánffy táblabírák kinevezéséről is, de mi mégis attól tartunk, hogy helyét Stipl Károlylyal fogják betölteni. Egyszer már igazságügyminiszternek is ki akarták nevezni Zsitvayt, a Fejérváry kormányzás idején, de ő nem vállalta.

A verses akta.

Költői levél a szegedi polgármesterhez.

*

Uj hangu, uj irányu költői levelet irt Sz. Szigethy Vilmos, Szeged város levéltárosa, az ismert író. A költői levelet Lázár György dr. polgármesternek ajánlja. A tartalom: ut a végrehajtó körül. A cél: hogy a költői levél írója, mint levéltáros megtehesse az utat a végrehajtás körül. Hanem minden prózánál szebben beszél Sz. Szigethy Vilmos költői levele:

Nagyságos ur! (A sor kedvéért
Nem mondhattam-ugy, hogy uram)
Az Ön aluljegyzett hívének
Ritka egy ünnepnapja van.
A hosszú napnál sokkal ritkább,
Karácsony vele föl nem ér,
A husvét oly hétköznap hozzá,
Amint nem tokány a kenyér.

Én, tisztelettel alulírott,
Megérve pár évet s napot,
Remegve szoktam kézbe venni
A jó Hivatalos Lapot.
Elül még sose voltam benne,
(Bár benne lenni érdemes,
De megtalál, ki buzgalommal
A hátsó lapokon keres.
(A gyöngébbek tiszteletére:
Ugy hívják ezt, hogy alperes.)

A purgó nem hajt sebesebben
Mint engem a hitelező, —
Már sok idegen végrehajtott,
S ez csöppet sem előkelő,
Amig a sors kereke fordult
És lett a kerék oly kegyes,
Hogy mindenek bámulatára
Most én vagyok a felperes.
Rákóczi Hunyadit karöltve
Együtt sem oly hatásra-gyors,
Ahogyan én hajtottam végre
Azt, kit utamba hányt a sors.
Nem tudja meg óvatos jobbom,
Hogy mit művel a balkezem,
Miert is — szives engedélylyel —
Székhelyemet rövid órákra
Éa Budapestre átteszem.

Szegeden, az 1909. közönséges esztendő Szt. Mihály hava legvégén.

Sz. Szigethy Vilmos.

*

És Sz. Szigethy nemcsak megírta a költői levelet, de el is küldte a polgármesternek, aki mint a Dugonics-társaság elnöke határtalan meglepődéssel olvasta a költői levelet és két napi szabadságot adott Szigethynek. Csak két napot, nehogy tulzásba vigye a — végrehajtást.

Az elcsábított ifju.

Pör a törvénytelen gyermekért. — A tizenhatéves apa.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 1.

Szokatlanul érdekes pörben ítélkezett ma az aradi járásbíró. Egy cseléd törvénytelen gyermek tartásdíja fejében keresetet indított volt szolgálatadójának fia ellen, akivel benső viszonya volt. A bíróság, — bár megállapította, hogy a gyermek az ifjutól származott, — elutasította a nő keresetével és kimondotta, hogy miután a cseléd elcsábította gazdája serdületlen fiát, gyermektartási díjra nem tarthat igényt. Az eset előzményei ezek:

M. Katalin cseléd, havi harminc korona gyermektartási díj erejéig pert indított J. E. aradi lakos ügynök, illetőleg ennek 16 éves fia, ifj. J. E. ellen. Elmondjakeresetében, hogy a múlt évben mint cseléd szolgált J. E. házában. Szolgálatadójának fia, ifj. J. E. szerelmével üldözte. Viszony keletkezett közöttük, amelyből egy gyermek származott, kérte ennek tartási díját megállapítani.

A kitűzött tárgyaláson J. E. képviselte a fiát és eladta, hogy a felperes cseléd elcsábította az ifjut, csak így történhetett meg az, hogy közöttük viszony keletkezett. M. Katalin tagadta ezt a körülményt és azt állította, hogy ő csak a hosszas üldözésnek engedett. A bíróság elrendelte a bizonyítási eljárást. Kihallgatták a 16 éves ifj. J. E.-t, aki körülbelül a következőket mondotta:

— A múlt év februárjában került hozzánk M. Katalin. Alig volt nálunk néhány napig, már is rendkívül különösen viselkedett velem szemben. Szerelmeskedni kezdett velem. Én azelőtt hasonló dolgokról soha nem beszéltem senkivel és így nagy érdeklődéssel hallgattam mindazt, amit M. Katalin mondott. Elmondotta ezután ifj. J. E. a szerelmeskedés keletkezését is.

A bíróság kihallgatta még T. M., T. L. és K. T. tanukat, akik megerősítették ifj. J. E. vallomását és igazolták, hogy M. Katalin volt az, aki elcsábította szolgálatadója fiát. A járásbíró elutasította M. Katalint keresetével. Az indokolásban kimondotta a bíró, hogy M. Katalinnak, mint cselédnek kötelességében állott szolgálatadója gyermekeinek — és így az ifj. J. E. nek is — testi és erkölesi egészségére felügyelni. Felperesnő szolgálati kötelességét szegte meg akkor, amidőn J. E.-nek serdületlen fiát elcsábította és így gyermektartási díjra nem tarthat jogosan igényt.

MULATSÁGOK.

(=) Multság az árvák javára. A vingai kir. járásbíró tiszviselői a temesvári kir. ítélőtábla területén működő bírák és igazságügyi alkalmazottak özvegyeinek és árváinak gyámolítására alakult alapítvány gyarapítása céljából Vingán, október 9-én a „Nagyvendéglő“ összes termeiben vingai műkedvelők közreműködése mellett tánemulatsággal egybekötött hangversenyt rendeznek. Belépődíj: a körszékek I—II. sorában személyenként 3 korona, a III—IV. sorban 2 korona, a többi sorban 1 korona. A hangverseny kezdete 8 órakor lesz.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség. — — — — — 357

Kiadóhivatal éshirdetési osztály — 151

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 2-án az időjárás: enyhe, elvélve csapadék.

— **Kossuth Lajos orvosának levele az aradi polgármesterhez.** Aradváros fényes ünnepére, Kossuth Lajos szobrának leleplezésére Varjassy Lajos polgármester meghívta Basso Arnoux dr.-t, Kossuth egykori turini orvosát is. Basso dr. most felelt a meghívásra. Érdekes levelét itt adjuk magyar fordításban:

Nagyságos Polgármester Ur! Fogadja Nagyságod hálás köszönetem nyilvánítását azért a szíves meghívásért, amelyet Kossuth Lajos nagy alakjának megörökítésére emelt szobor leleplezése alkalmából küldeni kegyeskedett.

Szívvél, lélekkel részt veszek abban az ünnepélyben, amelyre Magyarország hazafias polgárai Aradra összesereglenek s végtelenül sajnálom, hogy megrongált egészségi állapotom és anyagi viszonyaim nem engedik, hogy ezen jelenlehessek. Titokban ott állok első sorban az ünneplők közt a szobor előtt. Meg vagyok hatva Nagyságod szíves figyelmétől, hogy rólam is megemlékezni kegyeskedett, akinek nagy része volt abban a működésben, amely a nagy hazafi utolsó éveit dicsőíti. Fogadja Nagyságos polgármester ur kézzszorításom mellett azt a biztosítást, hogy szívemben örökké élni fog annak a szíves vendégszeretethez emléke, amelyben engem Arad városa részesített.

Kiváló tisztelettel Nagyságod kész szolgálja

Basso Arnoux dr.,
Kossuth Lajos volt orvosa.

— **Lemondott főispán.** Pozsonyból táviratozzák: Bittó Dénes főispán ma bejelentette lemondását. A lemondást a politikai viszonyok megváltozásával indokolja meg.

— **Pálffy János gróf harca a vadorzókkal.** A bukovinai erdőségeken izgalmas és veszedelmes kalandon esett át a napokban egy közismert magyar mágnás, Pálffy János gróf. Vadászat közben vadorzókkal került szembe, kik rátámadtak, mire a gróf önvédelemből fegyvert fogott és az egyik vadorzót lelőtte.

A fölötté veszélyes kalandról a következő tudósítást adjuk:

Pálffy János grófnak nagy birtokai vannak Dragoseha mellett Bukovinában. Óriási erdőségek terülnek itt el nagyon gazdag vadállománynyal. A gróf szenvedélyes vadász és naponta bejárja az erdőt hol társaságban, de legtöbbször magánosan. Így történt tegnapelőtt is. A gróf szarvasbika után járt és ennek nyomát követve, mindjobban behatolt az erdő sűrűjébe. Hirtelen két fegyveres vadorzóval találta magát szembe. Egy pillanatig farkasszemmel néztek egymással, azután a vadorzók egyike puskájához nyult, a gróf azonban megelőzte, lőtt és a következő pillanatban a vadorzó holtan terült el a földön. Társa megfutamodott. A gróf rögtön jelentést tett a hatóságnál és tegnap a bíróság ki is szállt a helyszínén. Pálffy gróf évek óta vadászik a bukovinai erdőkben. Ismert vadász, aki Afrika belsőjében is nevezetes vadászati eredményeket ért el.

— **Por-tenger Arad utcáin.** Az aradi városbázán, ugylátszik veszedelmes ujitást hoztak be. A közvilágítási naptár mintájára szerkesztettek egy por-naptárt, vagy inkább eső naptárt és amint a világítási naptárból leolvassák, hogy melyik héten éjjeli hány óráig kell pótolni gázlángokkal a holdfényt, úgy az esőnapárból kioktatják az öntözőket, hogy mikor számíthatnak esős időkre és mikor kell eső helyett nekik fellecsolni az aradi utcákat. Tudományos és mezőgazdasági szempontból szép dolog a jóslás, de a város lakóinak egészségét még sem szabad attól függővé tenni, hogy mikor várnak a torony alatt esőt és mikor nem. Mert bizony az eső-naptár nem vált be. A városházán azt hitték, hogy szeptember utolsó és október első hetei bővelkedni fognak az esőben és ebben a hiedelemben majdnem az egész öntözőket szabadságra küldték. Bizonyosan így történhetett, hogy Aradon már vagy két hét óta fuldokolunk a portól. A főbb utvonalonokon valóságosan egészségügyi merénylet a járkálás, olyan portenger a levegő. Hogy csak pár utat említsünk, az Andrassy-téren, a Forray utcán, Petőfi-utcán és a szomszédos utcákon kinzó porréteg csap fel minden egyes kocsi nyomán, ha pedig egy automobil vagy autobus rohan el valahol, ott tiz percre még a szomszéd házig sem lehet ellátni. Arad új díszét, a Kossuth-szobrot, porfelhők lengik körül és jaj annak, akit az érdeklődés a szobor közelébe visz. Nemsokára odajutunk, hogy a gyulai tudósvész szanatóriumot az aradi utcák portengerének áldozataival kell megtölteni és mire készen lesz az aradi díszpenzer, az összes polgárok oda fognak beköltözni. Mindez azért, mert az öntöző kocsik pihennek az Attila-téri gazdasági telepen és az utakat napokig öntözetlenül hagyják. Igazán nem tudni, a vizet sajnálják-e, vagy a napszámot, avagy azt hiszik, hogy ha elmúlik a naptári nyár, akkor „muszáj” esni? És ha nem lesz eső az egész október hónapban, az aradi utcákon akkor is portengerben fogunk fulladozni?

— **A néppárt készülődése Iglói távirat** jelenti: Az iglói kerület plebánosai Molnár János apát elnöklete alatt értekezletet tartottak, melyen elhatározták, hogy a Günther Antal lemondásával megüresedett iglói kerületben Normann-Ehrenfeld Lipót gróftól leptetik fel hivatalos néppárti jelöltként.

— **Egy osztrak léghajó felszállása.** Grácból jelentik: Ma délután egy órakor Grác közelében nagy katonai közönség jelenlétében felszállott a Renner-család által készített léghajó. A felszállás igen jól sikerült.

— **Az orosz cárné betegsége.** Pétervárról táviratozzák: A cárné erős idegrohama újból megismétlődött. Udvari körökben aggodalommal nézik a cárné állapotát, aki gyakran elveszti eszméletét. A cárt — aki hadgyakorlatokon volt — futár útján értesítették a cárné állapotáról. A cárné betegsége következtében a cári földközi tengeri útja elmarad.

— **Szerencsétlenség a frankfurti léghajó kiállításán.** Frankfurtból táviratozzák: A léghajó kiállítás egyik gépházában ma délután robbanás történt. Egy elektrotechnikus meghalt, egy másik súlyosan megsérült.

— **A gyermekkórház felülvizsgálata.** A belügyminiszter ma arról értesítette Varjassy Lajos polgármestert, hogy az aradi gyermekkórház felülvizsgálatára Kerekes Pál egészségügyi felügyelőt küldte ki, aki vasárnap érkezik Aradra.

— **Egy tábornokné halála.** Párisból táviratozzák: Bulanger tábornok özvegye 72 éves korában ma Párisban meghalt. Érdekes, hogy 18 évvel ezelőtt ezen a napon lőtte magát agyon a tábornokné férje.

— **A Kossuth szobor leleplezési érmei.** A Kossuth asztaltársaság ma este ülést tartott, amelyen Schwartz Zsigmond titkár és Nagy Kálmán elnök jelentették, hogy a Kossuth-szoborra bronzkoszorút küldő Mericskay Ferencnek Párisba levelet irtak a társaság nevében. A levélből ezt a részt közöljük:

Társaságunk tolmácsaként állunk itt, hogy hirtől hozzuk, milyen mélyre véste szívünkbe az Önök járó tiszteletet, s hogy egy örökös kapcsolatot létesítsünk, ide mellékelten küldjük meg dicsőségünk emlékére veretett arany érmet. Ez a legnagyobb és legbecselesebb, amit adhatunk, ez szimbolizálja az Önökkel való vonzódásunkat, ezt adtuk a teremtő művészeknek és mindazon alkotó erőknél, kik a fényes ünnepegyben, mint Ön is, részeselek.

— **Az osztrak-magyar alkonzul botránya.** Varsóból táviratozzák: Heimroth osztrak és magyar varsói alkonzulnak egy botrányos ügy miatt el kellett hagynia állását. Heimroth egy kereskedelmi ügynök elvált feleségével el akart utazni Varsóból, mikor az asszony volt férje a pályaudvaron a konzulra támadt és több pofont adott neki. Heimroth védekezett, mire nagy közönség jelenlétében dühös verekedés támadt, amely csak a rendőrség közbelépésére ért véget.

— **A temetői diszkapu pályázata.** A város az újtemetőben díszes kaput készített és ezért pályázatot hirdetett kaputervekre. Ma délben járt le a pályázati határidő és a polgármesteri hivatalhoz négy pályaterv érkezett be. Résztvettek a művészi versenyben Dörre Jenő államvasuti mérnök, Gráf Sándor kataszteri építész, Smurák József Aradról és Szlapuk György Budapestről. A döntés még nem történt meg a pályamunkák fölött.

— **A minorita-rend hétszázéves jubileuma.** Ma este kezdődött meg a minoriták templomában a Rend alapításának hétszázadik évfordulója alkalmából tartott három napos egyházi ünnepség. A templomot ez alkalomra az Oltár-egyesület buzgó tagjai szépen, izlésesen felszítették. Valóságos kis virágerdő ékesíti különösen a főoltárt és Sz. Ferencnek, a Rendalapítónak (díszes) oltárát. Kívül az Andrassy-téri főajtó felett pedig villanyfényvel kivilágított kereszt hívja fel az ájtatoskodók figyelmét a templomi ünnepségre. A ma esti ájtatosság 5 órakor kezdődött, melyre nagy számban jelentek meg az áhitatos hívők. A szentbeszédet Monay Ferenc dr. rendtartományi titkár tartotta, fejtegetve sz. Ferenc önkényes szegénységét s mint követendő példát állította a hallgatók elé a szociális kérdés szerencsés megoldásához. Ezután olvasó-imádság és áldás volt, amelyet Lakatos Ottó dr. rendfőnök végzett pápi segédlettel. Az ájtatosság alatt Weichert Auróra vezette női kar énekeit szépen, emelve az áhitatot; az énekeket az orgonán Mütter-müller József kísérté. Holnap, szombaton délelőtt 10 órakor énekes mise lesz, melyet Zárkóvi Bonifác plebánoshelyettes celebrál, este 5 órakor pedig II. szentbeszéd és sz. olvasó ájtatosság.

Mielőtt kályhát vásárolna, tekintse meg

SZILÁGYI ÉS TÁRSA,

ARAD, Boros Beni-tér 15.
szám alatt létező, remekül felszerelt kályhagyári raktárát.

Bauer Gyula

dohányzó eszközök és
esztergályos áru üzlete.

1818

A szüreti idény alkalmával a legjobb minőségű hordócsapok és dugók raktára.

Minorita-palota. ::

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

— A magyar ágyugyárról. Még emlékezetes, — írja a „Műszaki Világ“ — hogy néhány évvel ezelőtt erélyes mozgalom indult meg egy Magyarországon létesítendő ágyugyár ügyében, amikor orsz. képviselői körökben is komolyan feszegették a kérdést. Kormánykörökben azonban csak egyetlenegy esetben mutatkozott hajlandóság a dolog felkarolására és pedig: Vörös László kereskedelemügyi minisztersége idejében, aki a magyar ágyugyár előkészítésének finansziális támogatását helyezte kilátásba, ha az e végből hozzáértő szakemberekből szervezendő bizottság megalakul és komoly mivoltát megfelelő elaborátummal igazolja. Ez a szakbizottság akkor tényleg alakulóban volt, de Vörösnek távoznia kellett, minek folytán az egész ágyugyártási kérdés dugába dőlt, noha kilátás volt a creusot-i ágyugyár támogatására. Egy másik régebbi esetben szakemberek a pittsburgi Carnegie Steel Company egyik időközben meghalt magyar származású vezetőjével folytattak tárgyalásokat, amelyek azonban szintén a magyar kormány tartózkodásán törtek meg. A magyar ágyugyár harmadik tervezője maga az esseni Krupp-cég volt, mely a Lágymányoson vásárolt nagyobb telket az esetleg létesítendő ágyugyár céljaira. Ezen telkek most eladó, amiből elég világosan látszik, hogy Krupp-ék lemondtak szándékukról. Az ágyugyár létesítésének kérdésével — bár nem egészen kifejezett formában — már a diósgyőri, a resicai és apinai vasművek vezetőségei is foglalkoztak. Persze eredmény nélkül. Nos és a jelen politikai konstallációk mellett ki merne egy magyar ágyugyár létesítésére gondolni?

— Házasság. Fuchs Ede magánhivatalnok a mai napon kötött házasságot Walder Gizával, özv. Walder Albertné leányával.

— A pálinka ötvenkilenc halottja. A budapesti rendőrség megállapította, hogy az Atlanta által terjesztett metihylszesz fogyasztása következtében ötvenkilenc ember meghalt és hetvenegy súlyosan megbetegedett. A metihyl-alkohol, mint a vegyelemzés megállapította, csak alkoholista bir hatással és csak ennek tulajdonítható, hogy csak 59 halálozás történt. A rendőrség köröző levelet adott ki Szabó István, az Atlanta megszökött igazgatója ellen, akinek találmánya a metihyl-alkohol.

— Megszökött örültek. Az ujaradi előljáróság ma telefonon azt kérte az aradi rendőrségtől, hogy Ruppert Rezső 31 éves közveszélyes örültet, aki a lippai kórházból megszökött, kerestesse, mert azzal fenyegetőzik, hogy családját legyilkolja. A rendőrség nyomozza a szökevényt.

Budapestről jelentik: A lipótmizei elmeógyógyintézet igazgatósága bejelentette a budapesti főkapitányságon, hogy Szuchanek András 46 éves péksegéd, aki elmebeteg és hosszabb idő óta van a tébolydában, e hónap 26-án este megszökött. Valószínű, hogy Bécsbe, vagy Pozsonyba utazott hozzátartozóihoz. A rendőrség nyomozza a szökevény elmebetegét.

— Öngyilkos kocsis. Varga István, Müller Károly országgyűlési képviselő kocsisa ma reggel az istállóban felakasztotta magát. Tetének oka gyógyíthatatlan betegség.

— Egyházi közgyűlés. Folyó évi október hó 3-án d. e. 11 órakor az aradi á. h. ev. egyház a templomban a bérházra felveendő kölcsön tárgyában egyházi közgyűlést tart. Ez uton is meghivatnak az egyház tagjai a közgyűlésre. Az egyházi elnökség.

— A barátságos bíró. Nemrégiben egy fiatal aibíró neveztek ki a borsodi „Matyóország“-ba és új állomáshelyén a büntető perek vitelét bízták rá. Dolga tehát bőségesen volt a bíró urnak, mert a matyó legények nagy szakavatottsággal és szorgalmasan kezelik a „csáti bot“-ot. Az aibíró csöndes kedélyű, békeszerető ember lévén, valamenynyire tán félt is a harcias matyók boszujától, a tárgyalásokat hát imigyen szokta tartani:

— No, Csuta, Jani barátom, maga a vádlott. Hozta Isten, foglaljon kérem helyet.

— Mi végre hivatott a tekintetes ur? — kérdi a nyájasságtól meglepett matyó.

— Csekélység az egész, barátom; csak a miatt a multkori esete-paté miatt. Hisz' emlékszik rá kelmed, ugy-e?

— A Kapáló Feri komám tán inkább emlékszik, mint én. Mert még most se hoggadt bé a lék a koponyáján.

— No hát emiatt a kis lék miatt öfelsége a király nevében nyolc napi fogházra kell itélni kezdöt, Jani barátom. Főlebbez, vagy megnyugszik a nyolcban?

— Persze, hogy megnyugszok. Leülöm én mind a nyócat tekintetes uram, mer' hogy nem akarom megrövidíteni egy fél nappal se főfelségit! — felel a matyó s kezét nyujtva a bírónak, távozik a tárgyalószobából.

— Tisztelem az otthonvalókat! — kiáltja utána a barátságos aibíró.

Nem is főlebbezték meg egyetlen itéletét se a matyók.

— Deutsch Sándor táncintézetében (Ipartestület diszterme) a tanítás folyó évi október hó 2-án veszi kezdetét, melvre beiratkozni már most lehet Beresényi Miklós utca 18. szám alatt. Október hó 3-án ismerkedési estély, diák-, kereskedő és iparos-kolon. — Külön órák háznál vagy a tánciskolában, ugyszintén kívánatra vidéken is. 3419

— Fe hívjuk az uri hölgyközönség szives figyelmét Guttman Izidor, Szabadság-tér 15. szám alatt levő divatüzletére, hol nagy raktárt talál vászon, szövet, mosóárak, blouzek és aljakban bámulatos olcsó árak mellett. 3641

— A nagyközönség szives figyelmébe ajánljuk Nádler Lajos Andrassy-tér 20. szám alatt levő uri és női divatruházat, hol teljesen friss árak közismert olcsó árakban kaphatók. 3706

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

TANÜGY.

(—) Az aradi áll. el. isk. gondnoksága október hó 2-án, szombaton d. u. 1/2 órakor a városháza tanácstermében ülést tart, melyre a tagokat az elnökség tisztelettel meghívja. Arad, 1909. évi szept. hó 30-án. Gyovay Pál gondn. jegyző, Mülek Lajos dr. gondn. elnök. Tárgy: 1. 1909/10. tanévi költségvetés. 2. 1908/1909. tanévi számadás. 3. Két új tanítói állás szervezése. 4. Az aradi áll. tanítók memoránduma a 400 koronás működési pótlék tárgyában. 5. Elnöki jelentés. 6. Indítványok.

TARKASÁGOK.

★

(A déligyümölcs.) Az a kis fickó, akiről szó van, sok tréfának volt már a megteremtője. A szósi fejü György lovagról, aki mindössze csak 5 éves, annyi tréfa jár közszájon, hogy legközelebb kötetbe fogják kiadni a kópéságait. Legalább is mit csinált, hallják csak.

Nagy vendégség volt náluk este s miután a vacsora legfőbb részei már elfogytak, a mama kiadta a parancsot a szobalánynak:

— Julcsa, hozza be a déligyümölcsöket.

György erre méltatlankodva ütött az asztalra:

— Mama, ez mégse járja!

— Mi bajod kicsi fiam?

— Az, hogy a vendégeknek déli gyümölcsöket tállatsz, amikor délután egészen friss gyümölcsöket hoztak a boltból.

*

(A dada.) Ez is gyerekhistoria; ezt egy tanító figyelte meg szünet közben, amikor a kis leányok az iskola udvarán játszadoztak. Az egyik harmadik osztályos vézna leányka mindig tejet iszik, még az iskolában is. A cseléd minden dél előtt tíz órakor nagy csupor tejet visz neki és addig nem megy el, amíg a leányka mind a tejet el nem fogyasztja.

A tejivó leányka egyik barátja hosszasan elnézte, hogyan szüresöli a sápadt gyermek a jó italt. Nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze tőle:

— Mondd, miért iszol te olyan sok tejet?

A leány egész komolyan ezt felelte:

— Ha megnövök, dada akarok lenni, tehát szükségem van a sok tejre.

*

(Ami nem közölhető.) Van Aradon egy bohém újságíró, akit a tréfiáért még a hitelezői is kedvelnek. Tudniillik meg van az a jó szokása, hogy fizetni nem szeret, de a fizetést tréfás formában tagadja meg. Megkacagtatja a kibuvóival még a különben komor és szivtelen hitelezőket is.

Ma, elsején a többi között a szabóinas is zavarta a hírlapírót a szerkesztőségben.

— Mit akarsz fiam?

— Számlát hoztam.

A hírlapíró kibontja a rettenetes irást. Maga is megdöbbsent, olyan nagy összeget látott a számlán. Szomoruan nézett maga elé. Tudta, hogy a szabója bepörli, ha egyszerűen azzal küldi el a fiut: „nincs pénzem.“ A szabó az ilyen komoly tréfákat nem szereti; az ő szabója nevetni akar, ha már pénzt nem kap.

Fogta hát a számlát és valamit irt a hátára. Azután borítékba zárta és visszaküldte.

— Hoztál-e pénzt? — kérdezte a szabó az inastól.

— Nem hoztam. Az a tekintetes ur valamit irt a számlára.

A szabó megnézte és felnevetett. A számla hátán ez állott: „Nem közölhető.“

Férfi öltöny szövetek

Double felöltőkre, Téli kabátokra, Mikádóra szövetek.
Tessék érdeklődni a kizárólagos posztógyári raktárban.

2891

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17. és Pécs.
Honi és angol gyártmányok.
Nagy megtakarítás.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

A kereskedők és iparosok szervezkedése a képviselőválasztásokra.

Budapest, október 1.

A politikai helyzetben teljes a bizonytalanság. Kormányunk lemondott és úgy lehet, nemsokára alapvető változások fognak bekövetkezni közéletünkben. A képviselőválasztásoknak szinte már lehet érezni a szelét. Talán már a jövő hetekben kiírja az új képviselőválasztásokat a megalakulandó kormány. De a Ház feloszlása nélkül is itt az ideje, hogy beszéljünk a képviselőválasztásokról.

Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés elnöksége figyelmezteti levélben kerületeit a képviselőválasztás eshetőségeire. Frázisok nélkül, siránkozó panaszok nélkül, de a rövidségénél fogva annál megkapóbban figyelmezteti az O. M. K. E. az ország kereskedőit és iparosait, hogy a kereskedelemellenes irányzat ismét előre jutott és ennek fő oka a kereskedők szervezetlenségében rejlik. A kereskedők, akiknek helyel-közzel igen nagy súlyuk van a választások körül, a múltban nem szereztek semmi biztosítékot arra nézve, hogy az általuk támogatott jelölt tolmácsolni fogja a képviselőházban jogos és igazságos kívánságaikat. De rámutat az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés elnöksége egy másik flagrans körülményre. Megállapítja, hogy a kereskedelem ellen irányuló feladatok támogatásában olyan képviselők szereztek maguknak érdemeket nagy számmal, akiket városi kerületek küldtek be a parlamentbe. Pedig nyilvánvaló, hogy ezekben a választók jelentékeny zöme kereskedőkből áll.

Míg a szomszédunkban a kereskedő és iparosztály már tudatára ébredt annak, hogy szervezetlensége mekkora ártalmára válik ügyének, míg Németországban már megalakult a Hansabund, amely régi tisztviselési hagyományokat megújítva, egybe forrasztja a képviselőválasztások előtt az ország mindenféle kereskedőt és iparosát; addig minálunk alig történt ez irányban valami. Minálunk egészen az adóreform beterjesztéséig a kereskedők közömbösen néztek, bármi történt velük, bármit határoztak az ő ügyeikben. Még az sem sarkalta őket komolyabb ellenállásra, amikor kezdtek észrevenni, hogy az agrár befolyás alatt álló egyoldalú parlament existenciájukat is megtámadta a szövetségetről szóló törvénnyel.

Az adóreform forduló pontot jelent a magyar kereskedővilág gondolkodásában a szervezkedésre serkenti őket.

Itt az ideje, a legfőbb ideje, hogy a képviselőválasztásoknál egyébről is essék szó, mint közjogi kérdésekről. Ez ország teméntelen bajának az a kútforrása, hogy a mindennapi élet nagy kérdéseinek megoldására hivatással nem bíró egyének lépik el a parlamentet. Szép korteszbeszédekkel ugyanis még nem lehet kielégíteni a gazdasági élet követelményeit. Ez a szervezkedés, az O. M. K. E. által kezdeményezett akció, ebben az irányban is változást fog hozni. Ha a kereskedők és iparosok érdekeik képviseletére szervezkedni fognak, bejutnak majd megfelelő számban kereskedők és iparosok is a parlamentbe, akik tudással és hozzáértéssel viszik majd elő a közgazdaság életbevágó kérdéseit. Ezért meg van rá minden ok, hogy szimpátiával fogadjuk az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés akcióját és kíváncsian nézzük a további fejleményeket.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 1.

Az időjárás mindinkább őszi jellegzetűvé lesz.

A mezőgazdasági munkálatokkal szépen haladnak előre.

A gabonaüzlet irányzata tartósan szilárd.

A mai piacon eladásra került:

800 mm. buza (uj)	14.—14.30
100 mm. árpa (uj)	6.80—6.90
100 mm. rozs (uj)	9.00—9.10
100 mm. zab (uj)	6.80—6.90
200 mm. morzsolt uj tengeri	4.50—4.80
Csöves dupla mm.	6.50—6.60.

A gabonárák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, október 1.

Amerika 1/2-el olcsóbb. Kinálat, vételkedv mérsékelte, 20 ezer mm. 5—10 fillérrel magasabb áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Dél	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.00—7.01	7.00—7.01
Buza 1909. októberre	14.19—14.20	14.22—14.23
Buza 1910. áprílisa	14.09—14.10	14.11—14.11
Rozs 1909. októberre	9.73—9.74	9.66—9.67
Zab 1909. októberre	7.55—7.56	7.60—7.6
Zab 1910. áprílisa	7.73—7.74	7.73—7.74
Rozs 1910. áprílisa	10.04—10.05	10.01—10.02

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 665.50
Magyar hitelrészvény 768 —
Városi villamos vasuti részvény ... 302.50

IDEGENEK ARADON.

— Október 1. —

Fehér Kereszt szálloda. Hegedüs Sándor utazó Budapest. — Neumann Frigyes utazó Brassó. — Czékus László csendőrfőhadnagy Arad. — Fuchs Jenő utazó Budapest. — Wein Ármin utazó Budapest. — Denkits Sándor utazó Bécs. — Pollák József kereskedő Kisjenő. — Bendel Gyula gyáros Budapest. — Sujer Géza utazó Budapest. — Hegedüs Emil utazó Nagyvárád. — László Mór utazó Budapest. — Kiss István gépész Csermő. — Illés Ferenc kereskedő Budapest. — Fischer Emil utazó Szeged. — Hotoran Viktor ügyvédjelölt Világos. — Kalisch Jakab utazó Budapest. — Fodor Jenő utazó Budapest.

Központi szálloda. Stuté Károly utazó Frankfurt. — Framferter Sándor utazó Budapest. — Semmel József utazó Budapest. — Réthy S. kir. iparfelügyelő Budapest. — Major Sándor utazó Budapest. — Gruber Emil titkár Budapest. — Papp Gyula ügynök Brassó. — Berger Henrik utazó Szeged. — Schmidt K. Lajos utazó Budapest. — Buday Gyula utazó Budapest. — Fekkerman József fürdőigazgató Buziás. — Stigler Gyula utazó Budapest. — Bárdos Mihály utazó Budapest. — Balogh Kálmán erdőmester Nagyvárád. — Erős Rezső jószágigazgató Nagyvárád. — Markovits Imre kereskedő Szeged. — Messer Rezső dr. ügyvédjelölt Kisjenő. — Balla Mihály miniszteri tanácsos Budapest.

Pannonia szálloda. Marics Miklós gépész Munkács. — Kepes Gyula dr. ügyvéd Budapest. — Nagy Dezső bíró Világos. — Kökényes József üvegező Arad. — Stoica Coriola bankhivatalnok Németbogsán. — Sarohel Karoly utazó Temesvár. — Schönvald Miksa kereskedő Hosszuszó. — Binet Ferenc földbirtokos Fűskút. — Merve János jegyző Nagylak. — Selner Simon kereskedő Pécska. — Forovits Felér kereskedő Varjas.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1909. évi október hó 2-án:

B) bérlet.

B) bérlet.

Casanova.

Nagy operette 3 felvonásban. Szövegét írta: Faragó Jenő. Zenéjét szerzte: Barna Izsó.

SZEMÉLYEK:

A sátn	} Polgár S.	Napoleon	Leővey Leo.
Petruccio		Nanette	Zalai Margit.
XV. Lajos		Barbarina	Kun Irén
Mózes		Don Juan	Szabó Lajos.
A sátné		Kapitány	Szabó Sándor
Marion	} Diós-ny Nusi	Pietro, kertész	Boda Ferenc.
Pompadour		l'ero, szőiga	Leővey Leo.
Casanova		Rendőrfőnök	Nagy van.
	B. Szabó J.	Emilia, neje	Szegedy J.

Kezdete este 7 óra fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. október 2-án, szombat:

1. Pál verekszik. Bohózat. — 2. A nevelőintézetben. Dráma. — 3. Benares-India. Természet után. — 4. Gyimesi vadvirág. Nép-zinnél. — 5. Hü kutya. Humoros. — 6. A vasárc Történelmi dráma. — 7. Háron próba baba. Bohózat. — 8. Tigrisvadászat Jávazigetén. Természet után. — 9. Hastánc.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrázsda.

Keresünk megvételre

Pallas nagy Lexicont,
Jókai műveit,
Műveltség Könyvtárát,
Mikszáth regényeit,
Eötvös Károly összes

műveit,

Az Egyetemes Regény-
tár köteteit.

Veszünk

használt kottákat,

Opera kivonatokat,
Operettek és egyéb

dalgyűjteményeket

A felsoroltakon kívül minden
magyar, vagy idegen nyelvű

könyvet,

valamint

661

teljes könyvtárakat.

Ingusz I. és Fia

könyvkereskedése

Andrássy-tér 16.

Telefon 517.

Fiókület Weitzer J.-utca.

Kivánatra nagyobb vidéki
könyvtárakat személyesen is
megtekintünk.

Az előkelő közönség kedvelt
Palermó Pörkölt Kávéja!

Dürr Gusztáv

kávé nagykereskedéséből

A11, a váosházzal szemben.

Próbálja meg ismételtén a Palermó pörkölt kávé, amelynél jobb kávé nem létezik. Ugy fekete, mint tejes kávénak szapora és kiadó, ize, aromája páratlan finom és jó.

Ennél jobb kávé nem létezik!!

A legnagyobb szakértelemmel összeválogatott legjobb fajok! Csakis cégemmel ellátott 1/4 és 1/2 kíós lezárt csomagokban jön forgalomba.

Közvetlen behozatal a tengeri kikötőből.

Próba mintát Palermó kávéból egy csésze kávéra megízlelés céljából ingyen adok.

Kugler-féle (Gerbaud) csokoládé gyártmányai, főző és csemege csokoládékból mindenféle friss minőségekben állandóan raktáron.

Legméltányosabb ár!

185 Városi és megyei telefon 118.

Pörköltés hűlégen naponta többször.

4428 - 1909. pm.

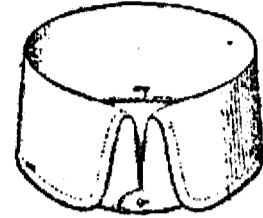
Hirdetmény.

Arad sz. kir. város legtöbb adót fizetőinek az igazoló választmány által 1910. évre összeállított névjegyzékét az 1886. évi XXI. t.-cz. 28. §-a értelmében Aradon a városháza első emeletén levő hivatalos helyiségben 1909. októ-

ber hó 1-től október hó 15-ig bezárólag terjedő 15 napi időtartamra közzemlére kiteszem azzal, hogy a névjegyzék ellen a bíráló választmányhoz felelőzetesen van helye. A felelőzetesen ugyancsak a fenti időtartam alatt hivatalomban nyújtandók be.

Arad, 1909. évi szeptember hó 30-án.

Varjasz, polgármester.

ELŐNYÉRE VÁLIK!

Ha a fehérneműt ezen olcsó árjegyzék után vásárolja

MÜNZL

évtizedek óta ismert cégnél ARADON.

I N G E K	Fehér ing, puha redős pique mell	kor. 3.60
	Fehér ing, puha redős selyem utántát mell	kor. 4.40
	Fehér ing, puha redős angol pique mell	kor. 4.40
	Fehér smoking ing, angol kemény pique mell	kor. 5.20
H A R I S N Y A K	3 pár nyers vagy szines	kor. 1.50
	3 pár dírat csikos, remek színekben	kor. 1.70
	3 pár dívat csikos, vékony céma	kor. 2.90
	3 pár dívat csikos, vékony gyapjú	kor. 2.90

Aradi fűrészgyár részvénytársaság
gőzfűrész és fakereskedés.

Telefon szám 711.

Van szerencsénk a t. favásárló közönségnek b. tudomására hozni, hogy Aradon, Radnai-ut 2. szám alatt

gőzfűrészünket

üzembe helyeztük és azt, valamint az azzal egybekötött nagybani és kicsinybani fakereskedésünket Aradi Fűrészgyár Részvénytársaság törvényszékiileg bejegyzett cég alatt fogjuk vezetni.

Termelünk mindennemű puhafa anyagot, nevezetesen rendes méretű és dimenziós épületfát, deszkát, pallót, léceket és I. oszt. aradi zsindelyt. Állandóan nagy készletet tartunk száraz, I. rendű lucfenyő, borovi és keményfa asztalos anyagban, tölgy-oszlopok és gerendákban, mindennemű bogrnárfákban, úgymint bükkhasítványban, küllőben és keréktalpakban végül mindennemű I. rendű tetőcserepeken. Árunkat a legolcsóbb

VERSENY-ÁRAKON

árusítjuk és felhívjuk a t. favásárló közönséget, hogy faszükségletének beszerzése előtt saját érdekében bennünket ajánlattételre felhívjon, hogy bizonyítékot szolgáltatassunk bárkivel szemben is

versenyképességünkről.

Ajánljuk továbbá kizárólag marosmenti származású, teljesen száraz, teljes méretű és tömör ölezesű

tűzifánkat

nevezetesen: I. oszt. cserhasábfát, I. és II. oszt. bükkhasábfát, cser- és bükk dorongfát

végül gyors tüzeléshez, és alággyújtáshoz fenyő tűzifánkat öibe rakva, vagy kötegekben. Minden fél öl fához díjtalanul adunk egy köteg fenyő alággyújtót.

Miután tűzifa üzletünkre különös súlyt fektettünk, a fát nemcsak a legolcsóbb árákon árusítjuk, hanem az I. rendű, száraz minőségű, feltétlenül komplett tömör ölezesen és az alággyújtó fenyő kötege díjtalan kiszolgáltatásán felül b. tűzifa vevőink kényelmére tűzifa osztályunkat telepünk fa-utcai részére helyeztük át, ahonnan a tűzifa mindig közvetlen, jó úton a legolcsóbb fuvarerővel szállítható el.

Telefon rendelések azonnal eszközöltnak; kívánatra a tűzifát házhoz szállítjuk és fejszésekéről és fűrészszekéről gondoskodunk.

Kérjük szives megbízásait és előre is biztosítjuk pontos kiszolgáltatásról és legolcsóbb árjegyzékünkről

Telefon 162. sz.

Ajánlunk első minőségű:

Porosz szalon fűtőszén,
Porosz légszesz pirszenet,
Kétszer mosott ostraui kovácskőszén,
Rostált darabos bükkfaszén.

Jutányos árban, házhoz szállítva.

3263

Telefon 162. sz.

Előjegyzéseket téli szállításra már most elfogadunk.
Reusz Mór és Fia
 porosz kőszén, koks és faszén telepe
Arad, Boros Béni-tér 12. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A Kinek

ismeretség híján

házasúrsra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
---	---

AKI

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

AKI

mindezeket vétel vagy bérbevétel céljából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"
kis hirdetési

rovatát használja.

„Ott leszek.”

3779

Szép ház

közeli a Szabadság-térhez, nagy
 árnyas udvarral, kedvező fizetési
 feltételek mellett eladó. Bővebbet
 a kiadóhivatal. 3770

Házmesteri

állást keres német házaspár no-
 vember hó 1-ére. Köhn György Arad,
 Thököly Imre-u. 12. 3788

Gyönyörű

esurgatott virágméz kapható ki-
 lónként 55 kr.-ért Arad, Ferenc-
 tér 4. sz. alatt. 3782

Szalontükör,

szalontükör, ágy betéttel, virág-
 asztal vasból, vaságy, töltőkályha
 költözökés miatt eladó. Gróf
 Apponyi-ut 7. I. 3780

English lady

requires to give English lessons
 mornings From 8-to 10 o'clock.
 Angol nő órákat adna reggeli 8-
 10 óráig. Miss Margareth Smith.
 Tudakozódhatni Kerpel könyvke-
 reskedőnél. 3769

Keresek átvételre

egy jóforgalmu vegyeskereskedést,
 lehetőleg Aradmegyében vagy an-
 nak közelében. A feltételeket mi-
 nél részletesebben leírva, „Komoly
 szándékú” jellegre e lap kiadóhi-
 vatalába kérem. 3789

Egy jó magaviseletű leány

elárúsitónőnek vagy bonnénak
 ajánlkozik. Ajánlatokat a kiadóba
 kérek benne jellegével. 3787

Szőlőcsoomagelő papir,

kosár függőgyekek jutányos áron
 kaphatók Pichler Sándor papirke-
 reskedésében Arad, Szabadság-tér
 1. sz. Telefon 308. Vidéki meg-
 rendelések azonnal esaközöltetnek.
 2922

Keresek

novemberi belépésre raktárnoki,
 munkafelügyelői vagy bármely ha-
 sonló állást. Hack János, Boros-
 jenő. 3696

Keresek egy jóforgalmu

vegyeskereskedést ital és tőzsdé-
 vel, esetleg házzal. Ajánlatok „üz-
 let jelige alatt a kiadóhivatalba
 kéretnek. 3728

Borpince

kiadó, 220 hektó ürtartalmu hor-
 dóval együtt Deák Ferenc-utca 30.
 szám alatt. 3768

Őszi Divat Album,

utcai, házi toilette, Costüm, Blous
 és alj, valamint gyermekdivat al-
 bum. Összesen 700 divatképet tar-
 talmaz, a vaskos, 70 oldalas könyv
 ára színes képekkel K. 250. Kap-
 ható: Ingusz I. és Fia könyv-, ze-
 nem- és papirkereskedésében Ara-
 don. 173

Ügyes

fiatal uri leány, házi kisasszony-
 nak ajánlkozik helyben vagy vi-
 dékre. Cim a kiadóhivatalban. 3658

Krausz Paulin

könyv- és papirkereskedése, Szin-
 házépület, 100.000 kötetes kölcsön-
 könyvtár. Szépirodalmi és ifjusági
 művek, tankönyvek, rajz- és író-
 szerek az összes helybeli intéze-
 tek részére. Disztrivúlpapírok a leg-
 olcsóbb áron. Divatlapok és fo-
 lyóiratok egyenként és bérletben.
 Telefon 511. sz. 3241

Tanuló felvétetik.

14 éves fiu, ki legalább 2 közép
 iskolát végzett,

nyomdánkban

felvétetik.

Gruss Adressenverlag, Köln 88.
 Robert Kereset állandó otthon 46-
 9779 '88

M A S S A W

27739-1909.

Hirdetmény.

Az 1909. évi augusztus hónap-
 ban engedélyezett italmérések vár-
 ható forgalmáról az aradi m. kir.
 pénzügyőri biztosság által küldött
 összeírású jegyzék 15 darab ivét
 az állami jövedékről szóló 1899.
 évi XXV. t.-c. 17. §-a és az erre
 vonatkozó utasítás 17. §-a érte-
 mében 1909. évi szeptember 27-tő-
 számitandó 8 napra a városi fo-
 gyasztási adófelügyelőségél köz-
 szemlére azzal tesszük ki, hogy
 azokat az érdekeltek, névszerint
 Himmelsbacher György, Schub-
 kégel Ádám, Rónai Dávid Schwarz
 Zseni, Fényes János, Muzslay Imre,
 özv. Csobay Jánosné, Csizmás Lá-

zár, Kocsis Ferenc Gally Ferenc,
 Ekes József, Benjung Ferenc,
 Kerner Károly, özv. Gellén József-
 né és Halász Miklósné, kik ita-
 mérési engedélyt kaptak, nem-
 csak megtekinthetik, hanem az
 azokban kitüntetett forgalmi ada-
 tokra nézve úgy nevezettek, mint
 az aradi kereskedelmi testület és
 az ipartestület is nyújthatnak be
 a fentebb jelzett idő alatt a vá-
 rosi fogyasztási adófelügyelőség-
 nél észrevételeket.

Arad, 1909. szeptember 24.

A városi tanács.

Nagymennyiségű
pléh-pánt
 és
maculatura
 jutányos áron
 eladó.

Rosenblüh H. és Társa.

ALAPITTATOTT 1840.

Olcsó árjegyzék

= oly cikkekről, melyeket kizárólag cégünk hoz forgalomba. =

Angol kelmék, dupla széles, méterenkint 90 krajcártól kezd-
 ve 1 frt. 20-1 frt. 50-ig. Reklám ár.

Maradék vászon, közép ezálu, minden célra 28 krajcár, vé-
 konyabb 31 krajcár, legfinomabb szállu, kelengyére alkal-
 mas 33 krajcár. Hibátlan jó minőségek, 30% megtakarítás. —
 E maradékok 4 métertől 8 méterig kaphatók.

Madapolan mosott chiffon, vékony szálu, métere 27 krajcár,
 középszálu, kelengyére alkalmas, métere 32 krajcár. —
 Utóbbi rendes forgalmi ára 45 kr. Rendkívül alkalmi vétel.

Czérna vászon 2000 mtr. maradékokban I. rendű creász női
 ingre és ágyneműre méterenkint 72 krajcár, rendes for-
 galmi ára 90 krajcár. — Rumburgi tömött szálu métere 85
 krajcár, ennek forgalmi ára 1 frt. 10 kr.

Alsó lepedők varrás nélkül hófehér, bőr erős darabja 1 forint
 40 krajcár. — Csoda olcsó ár!

Zsebkendők, férfi és női, színes és fehér tucatja már 1 frt.
 60 kr.-tól. — Verseny nélküli olcsó árak!

Asztalnemű, törülközők, egyes darabok fél árban.

Alsó szoknya — Jouponok: selyem taftt 5 frt. 80 kr., moire
 4 frt. 80 kr. darabja. — Minden színben kaphatók.

Női ingek, negy parti vétel, dus kézi himzéssel, darabja
 1 forint 65 krajcár.

Szőnyeg maradékok, ugyszintén I. axminster nyírott, csekély
 szövőhibával 2 m. széles, 3 m. hosszú 27 frt., 2 1/2 m.
 széles, 3 1/2 m. hosszú 42 frt. E szőnyegetek a cég már évek
 óta hozza forgalomba, eddig is elkelt több 100 darab a vevők
 legnagyobb megelégedésökre.

Himzés maradékok, Schweiczi, fél áron.

Kirakataink megtekintését kérjük, azok árjegyzése a n. é. közön-
 ségnek teljes tájékozást nyújtanak. 271

Rosenblüh H. és Társa.

Szabadság-tér, Alapittatott 1840.